

ΧΡΟΝΙΚΑ זכרונות

ΟΡΓΑΝΟΝ ΤΟΥ ΚΕΝΤΡΙΚΟΥ ΙΣΡΑΗΛΙΤΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΤΕΥΧΟΣ 25 • ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 1980 • ΤΕΒΕΤ 5740

וְכִי תָבֹאוּ אֶל הָאָרֶץ וְנִשְׁעַתֶּם כָּל עֵץ מֵאֲבֵל...

«Καί ὅταν εἰσέλθῃτε εἰς τὴν γῆν καὶ φυτεύσῃτε πᾶν
δένδρον τροφίμον...»

(Leut. 19:23)

Ο ΛΑΟΣ ΓΝΩΡΙΖΕΙ ΠΙΑ...

ΤΟ ΑΦΙΕΡΩΜΑ γιά τήν Ἰσραηλιτική Κοινότητα Βόλου, πού δημοσιεύεται στίς σελίδες πού ἀκολουθοῦν, ἀποδεικνύει, γιά μιὰ ἀκόμη φορά, ἐκεῖνο πού κατ' ἐπανάληψιν ἔχει ἐξετάσει αὐτή ἐδῶ ἡ στήλη: τό πόσο δηλαδή εἰρηνικά, ἀδελφικά καί δημιουργικά ἔζησαν πάντα οἱ Ἕλληνες Ἑβραῖοι μέ τούς ἄλλους Συνέλληνες.

ΑΠΟ ΤΗΝ πρό Χριστοῦ ἐποχή, ὅπως ἀνέφεραν ἱστορικά ἄρθρα τοῦ προηγουμένου τεύχους τῶν «Χρονικῶν», μέχρι σήμερα, οἱ Ἑβραῖοι εἶχαν μιὰ συνεχή παρουσία καί μιὰ συνάλληλη πορεία μέ τούς ἄλλους Ἕλληνες. Μέ μιὰ μόνο διαφορά ὅτι, ἐνῶ οἱ Ἕλληνες ἄλλαζαν τά θρησκευτικά τους πιστεύω (ἀπό τήν εἰδωλολατρία καί τό Δωδεκάθεο ἤλθαν στήν πνευματική θρησκεία τοῦ Ἐνός καί Μοναδικοῦ Θεοῦ, στόν Χριστιανισμό), ἐμεῖς, οἱ Ἑβραῖοι, παραμείναμε πιστοί στήν ἴδια θρησκεία, τή θρησκεία πού προετοίμασε τόν Χριστιανισμό. (Γι' αὐτό, ἄλλωστε, καί ὁ Ἰησοῦς Χριστός, ὅταν ρωτήθηκε ἀπό τούς μαθητές Του ποιά εἶναι ἡ πρώτη ἐντολή, ἀνεφέρθη στήν ἰουδαϊκή προσευχή τοῦ Σεμᾶ (Ματθ. κβ', 37). Ὁ δέ Ἀπόστολος Παῦλος στούς Ἑβραίους, κατά κύριο λόγο, ἀπευθύνθηκε γιά νά διδάξῃ τή νέα θρησκεία).

ΑΝ ΦΥΓΟΥΜΕ, ὅμως, ἀπό τά θρησκευτικά θέματα κι ἔλθουμε σ' ἐκεῖνα τῆς κοινωνικῆς ζωῆς, θά δοῦμε ἀνάγλυφα αὐτή τήν ἀδιατάρακτη παρουσία καί πορεία τῶν Ἑβραίων στόν ἐλλαδικό χῶρο. Μιά πορεία πού χαρακτηρίζεται ἀπό ἀγάπη, ἐγκαρτέρησι, θρησκευτική ἀνοχή.

ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ δέν ἄνθισε ποτέ αὐθόρμητα ὁ ἀντισημιτισμός. Οἱ Ἕλληνες, ἀπό τή φύσι τους ἐλεύθεροι καί δημοκράτες, παρέμειναν τέτοιοι καί στά θέματα τῆς ἀνεξιθρησκείας. (Δικός τους βωμός ἦταν ὁ βωμός ὁ ἀφιερωμένος «Τῷ ἀγνώστῳ Θεῷ»). Ὅσάκις, λοιπόν, στήν Ἑλλάδα γεννήθηκαν ἀντισημιτικές τάσεις καί διωγμοί, αὐτοί δέν ὀφείλονται στόν ἐλληνικό λαό: ὀφείλονται σέ κακοῦς θρησκευτικούς, πολιτικούς, κοινωνικούς ἀρχηγούς κι ὁδηγούς, πού γιά δικά τους ὀφέλη δίδαξαν τό μῖσος κατά τῶν Ἑβραίων.

Η ΤΑΚΤΙΚΗ τοῦ ὅτι «γιά τό κάθε κακό πού γίνεται φταῖνε οἱ Ἑβραῖοι» ἀπεδείχθη πολλές φορές (ἀπό τήν ἀρχαιότητα, τήν ἐποχή τῆς Ἱερᾶς Ἐξετάσεως, τήν πρόσφατη τοῦ Χίτλερ, τή σύγχρονη τοῦ ἐνεργειακοῦ προβλήματος κλπ.) ἀποτελεσματική καί προσοδοφόρα. **Σέ κρίσιμες στιγμές, ἡ μετάθεσις τῶν εὐθυνῶν βολεύει. Εἶναι μιὰ λύσις στά ἀδιέξοδα!**

ΓΙ' ΑΥΤΟ σήμερα πού — χωρίς ἐπιχειρήματα, ἀποδείξεις, λογική στά γραφόμενα, ἐπιστημοσύνη ἀλλά κι ἔλλειψι στοιχειώδους ἐντιμότητος — μερικά ἔντυπα (ἀκόμη καί μιὰ Ἑγκυκλοπαίδεια πού αὐτοαποκαλεῖται «μνημειῶδες ἔργο») καί μερικές ὁμάδες, γιά τά δικά τους συμφέροντα καί ὠφελήματα ἢ κάθε μία, ἐπιχειροῦν νά δημιουργήσουν, στή χώρα μας, ἀντισημιτικό πνεῦμα, δέν ἀνησυχοῦμε: Ὁ ἐλληνικός λαός μέ τό ὑψηλό δημοκρατικό φρόνημα καί τό ἀνεπτυγμένο πνευματικό ἐπίπεδο, γνωρίζει πιά καί τούς μέν καί τούς δέ. Κι ἀνάλογα τούς βαθμολογεῖ, τώρα πού ἔπесαν τά προσωπεῖα...

Ἡ νέα Συναγωγή πρό τῶν σεισμῶν. Διακρίνεται ὁ ἀιμνηστος πρόεδρος Δρ. Ἰωσήφ Κοέν.

Ἀπό τό ἔργον ἀνεγέρσεως τῶν Συναγωγῶν μετά τήν ἀπελευθέρωσι.

ΑΦΙΕΡΩΜΑ ΣΤΗΝ ΙΣΡΑΗΛΙΤΙΚΗ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΒΟΛΟΥ

Συνεχίζοντας τά ἀφιερῶματα στίς Ἰσραηλιτικές Κοινότητες τῆς Ἑλλάδος τά «Χρονικά» παρουσιάζουν τό παρακάτω ἄρθρο, πού δίνει μιά συνοπτική εἰκόνα τῆς ζωῆς αὐτῆς τῆς Κοινότητος.

Ἡ Ἰσραηλιτική Κοινότητα Βόλου — ἡ ὁποία συνεστήθη μέ τήν ἐγκατάσταση Ἰσραηλιτῶν ἀπό ἄλλες Κοινότητες τῆς Ἑλλάδος καί κυρίως ἀπό τήν Χαλκίδα, Ἰωάννινα καί Λάρισα — εἶναι μιά ἀπό τίς παλαιότερες καί ἄλλοτε μεγαλύτερες Κοινότητες τῆς χώρας.

Ἐχει πᾶν ἀπό 140 χρόνια ζωῆ συνδεδεμένη μέ τήν ἴδια τή ζωῆ τῆς πόλεως. Κατά τά προπολεμικά χρόνια ἡ Κοινότητα ἀριθμοῦσε περίπου 1200 μέλη, οἱ περισσότεροι δέ ἀπό αὐτούς ἦταν ἐπαγγελματίες, βιοτέχνες, ὑπάλληλοι, ἐργάτες, μικροπωλητές καί λίγοι ἐπιστήμονες καί ἔμποροι.

Αὐτά τά χρόνια ἡ Κοινότητα εὐημεροῦσε, οἱ δέ ἐλαχιστοί ἄποροι καί ἀνίκανοι γιά ἐργασία περιεθάλποντο ἀπό τοὺς ὑπάρχοντες συλλόγους καί φιланθρωπικά σωματεῖα «Μπικούρ - Χολίμ», «Ἀγκουντάθ - Ἀχίμ» καί «Ὁζέρ - Νταλίμ». Οἱ σύλλογοι αὐτοί ἀνέπτυξαν μεγάλη δραστηριότητα στόν τομέα τῆς περιθάλψεως γιά τήν ἀνακούφιση τῶν ἀπόρων καί ἀνταποκρίθηκαν ἱκανοποιητικά στήν ἀποστολή τους.

Οἱ ἄμεσες ἀνάγκες τῆς Κοινότητος καλύπτονταν μέ ἄθροες εἰσφορές μελῶν καί μέ κρατική καί δημοτική ἐπιχορήγηση, ἔτσι ὥστε νά ὑπάρχει ἰσοσκελισμένος προϋπολογισμός καί μάλιστα μέ σχετική εὐχέρεια γιά τήν κάλυψη ἐκτάκτων ἀναγκῶν τῶν ἀπόρων (ἰατροφαρμακευτική περίθαλψη, ἀγορά κρέατος, γάλακτος, καυσοξύλων κλπ.).

Ἄλλωστε ἡ Κοινότητα διατηροῦσε τόν «οἶκο γερόντων», ἀπό τήν δωρεά τῶν ἀδελφῶν Μωϋσῆ Λεβῆ (ἀπό τά Ἰωάννινα), τήν Ἱερά Συναγωγή, πού ἀνηγέρθη τό 1870 καί ἄλλα ἱδρύματα.

Τά πρόσωπα πού διοίκησαν κατά καιρούς τήν Κοινότητα

ἦταν ἀπό τά πιο ἱκανά καί ἐνδεδειγμένα, προωθοῦσαν τά συμφέροντά της καί ἐνδιαφέρονταν γιά ὅλα τά ζωτικά ζητήματά της. Ἔτσι τὰ ὀνόματά τους συνδέθηκαν πιο στενά μέ τήν ἱστορία της, ὅπως ἐκεῖνα τῶν ἀιμνηστών: Κάρολο Τίβολι, Χαΐμ Πολίτη, Ἰσαάκ Κοέν, Ἰάκωβο Ὁρβαδία, Ἀνσέλμο Μουρτζοῦκο, Δρ. Ἰωσήφ Κοέν, Χαΐμ Μιζραχῆ, Μ. Σαμουηλίδη καί τῶν εὕρισκομένων σήμερα στή ζωῆ: Βίκτωρ Ἀβδελά, Δαβίδ Λεβῆ καί Ἰωσήφ Σαμουήλ.

ΟΙ ΕΒΡΑΪΚΟΙ ΣΥΛΛΟΓΟΙ ΤΟΥ ΒΟΛΟΥ

Ἐνας ἀπό τοὺς πιο σοβαροὺς συλλόγους καί τέ ἀριθμὸ μελῶν καί σέ δραστηριότητα, ἦταν ὁ «Σιωνιστικός Σύλλογος Βόλου» — **Ποαλέ Σιών** — πού ἱδρύθηκε περίπου τό 1910 ἀπό τοὺς: Ντονάτο Φραντζῆ, Χαΐμ Μιζραχῆ, Ἀβραάμ Πολίτη, Σαοὺλ Μιζάν, Λέων Νουχαμή, Βιτάλη Κάουφμαν, Ἀλμπέρτο Κοέν, Ἀσέρ Φρεζῆ, Χαΐμ Λεβῆ καί τόν ἱατρό Κοφίνα.

Ὁ Σιωνιστικός Σύλλογος ἦταν ἀπό τοὺς πρώτους τῆς Ἑλλάδος πού διεκήρυξε τήν σιωνιστική Ἰδέα, καί κράτησε ψηλά τό ἐβραϊκὸ αἶσθημα καί ἔδινε μιά καθαρά ἐβραϊκὴ ζωῆ. Ἀποτελοῦσε τό κέντρο τοῦ Σιωνισμοῦ τῆς Ἑλλάδος, ἀφοῦ συνεννοεῖτο ἀπ' εὐθείας μέ τήν Βασιλεία τῆς Ἑλβετίας, ὅπου ἦταν ἡ ἔδρα τοῦ διεθνoῦς Σιωνισμοῦ, μέχρι τήν προσάρτηση τῆς Μακεδονίας, ὁπότε ἡ Θεσσαλονίκη ἀπετέλεσε κέντρο τοῦ Σιωνισμοῦ.

Στό ἐνεργητικὸ πλῆθος ἔχει τήν ἐκδοση φυλλαδίων καί περιοδικῶν σιωνιστικοῦ περιεχομένου, συγκεντρώσεις καί διαλέξεις, ἐντευκτήριο, ὁμάδα μανδολινάτας, βιβλιοθήκη καί, γενικά, ἐκδηλώσεις καί ἐορτασμούς μέ τήν εὐκαιρία διαφόρων γεγονότων, ὅπως ἡ Δήλωση Μπαλ-

φουρ τό 1917, μέ τήν όποία ή άγγλική κυβέρνηση, πού κυριαρχούσε στήν Παλαιστίνη, ύποσχέθηκε τήν ίδρυση 'Εβραϊκού Κράτους σ' αυτή.

Άλλωστε ή θεατρική παράσταση, πού δόθηκε στό Δημοτικό Θέατρο μέ τό έργο «'Εσθήρ», άφησε έποχή καί τίς καλλίτερες άναμνήσεις, ώστε άκόμη καί σήμερα νά θυμούνται πολλοί αυτή τήν παράσταση πού πραγματοποιήθηκε κατόπιν μεγάλων προσπαθειών τής Σαρίνας Μιζραχή, τού Βιτάλη Κάουφμαν καί τής 'Ωρεοζύλ Λεβή, πού ήταν καί ή πρωταγωνίστρια τού έργου.

Η ύπαρξη τού Συλλόγου αύτού άπετέλεσε εξάλλου καί έναν δεσμό τών 'Εβραίων τής διασποράς μέ τήν Παλαιστίνη, ό δέ Σιωνιστικός Σύλλογος έχει άκόμη στό ένεργητικό του τή μετανάστευση πολλών μελών στό σημερινό κράτος τού 'Ισραήλ.

Παράλληλη δραστηριότητα ανέπτυξε καί τό Προσκοπικό Σωματείο «Μακαμπίο» (Μακαμπί), πού ιδρύθηκε τό 1930 από τήν τότε ύπάρχουσα ομάδα Νέων ΑΚΟΑΧ καί τόν δέιμνηστο Σάμπυ Κοέν.

Η δράση τών Μακαμπί ήταν καί άθλητική, κέρδισαν δέ πολλές νίκες σέ άθλητικές συναντήσεις. Στελέχη τών Μακαμπί ήταν οι: Μωϋσής Πολίτης, 'Ισαάκ Κοέν, Ζάκ Μιζάν, Πέπο Μπενσουσάν, Βίκτωρ Ζακάρ καί ό Μεναχέμ Λεβής (πού συνελήφθη κατά τόν διωγμό καί εκτελέστηκε από τούς Γερμανούς).

Επίσης τό Κέρεν Καγιέμετ εκπροσωπείτο επί σειράν έτών από τόν δέιμνηστο μεγάλο Σιωνιστή Ζάκ Μιζραχή. Επίσης ή 'Επιτροπή Κυριών WIZO άσχολείτο μέ φιλανθρωπικό καί κοινωνικό έργο.

Ο ΑΡΧΙΡΑΒΒΙΝΟΣ Μ. ΠΕΣΑΧ

Μιά από τίς μεγαλύτερες φυσιογνωμίες τού 'Εβραϊσμού τής 'Ελλάδος, πού ευτύχησε νά έχει ή Κοινότητα Βόλου, ήταν ό 'Αρχираββίνος Μωϋσής Σ. Πέσαχ.

Γεννήθηκε στή Λάρισα τό 1869, γιός τού 'Αρχираββίνου παλαιάς 'Ελλάδος Συμεών Πέσαχ καί τής Λέα, πήρε ταλμουδική, φιλολογική καί φιλοσοφική μόρφωση στό Ραββινικό σπουδαστήριο τής Λάρισας καί στή συνέχεια φοίτησε στή Θρησκευτική Σχολή Σοχέτιμ στή Θεσσαλονίκη, όπου πήρε τό δίπλωμά του.

Τό 1894 παντρεύτηκε τήν Σάρρα Μπουρλά, απέκτησε έξι παιδιά, τά όποία ευτύχησε νά δει άποκαταστημένα μέχρι τό ναζιστικό διωγμό, όποτε δυό άπό αυτά μαζί μέ άλλους συγγενείς του συνελήφθησαν καί έξοντώθηκαν από τούς Γερμανούς.

Τό 1883 ανέλαβε ως θρησκευτικός λειτουργός στή Λάρισα καί τό 1892 ως θρησκευτικός ήγέτης τής Κοινότητας Βόλου, όπου καί έμεινε μέχρι τό θάνατό του.

Τό 1907 εκλέγεται πρόεδρος όλων τών φιλανθρωπικών Συλλόγων τής Κοινότητάς μας. Τό 1939 τού άπονέμεται από τόν Βασιλιά Γεώργιο τόν Β' ό χρυσός Σταυρός τού Φοίνικα μέ τόν τιμητικό τίτλο τού Μεγάλου 'Αρχираββίνου καί τού οίκείου διπλώματος.

Κατά τήν πολεμική περίοδο 1940 - 41 ύπήρξε ό έμψυχωτής καί έγγραφε δημοσιεύματα έναντίον τών 'Ιταλών καί Γερμανών.

Μετά τήν κατάρρευση τού 1940 διέσωσε καί φυγάδευσε στό έξωτερικό συμμάχους στρατιωτικούς, κατά δέ τό ναζιστικό διωγμό προειδοποίησε καί διέσωσε πολλούς όμορθήσκους του. Γι' αυτές τίς υπηρεσίες έλαβε τό 1945 τιμητικό δίπλωμα τού Στρατηγείου Μέσης 'Ανατολής.

Λόγω τής μεγάλης προσωπικής καί θρησκευτικής του άξίας, τό 1952 άπονέμεται σ' αυτόν από τόν Βασιλιά Παύλο ό Σταυρός τού Γεωργίου Α', σέ εκτίμηση τών προσφερθεισών ύπηρεσιών του.

Η ζωή καί τό έργο τού 'Αρχираββίνου Μ. Πέσαχ δέν μπορεί νά συνοψισθεί σέ λίγες γραμμές. Κατά τή διάρκεια τής πολύπλευρης δράσεώς του εξέδωσε 27 συγγραφικά έργα καί δημοσίευσε πολλές μελέτες καί πραγματείες θρησκευτικού περιεχομένου.

Ο 'Αρχираββίνος Μωϋσής Πέσαχ πέθανε στίς 13 - 11 - 1955 στήν Θεσσαλονίκη, όπου είχε μεταφερθεί γιά νοσηλεία, ένταφιάστηκε δέ στό Βόλο. Στίς 24 - 1 - 1957 έγινε ή έκταφή καί ή μεταφορά τών όστών του στό 'Ισραήλ, όπου ένταφιάστηκε στό είδικό κοιμητήριο στό Λόφο τών Σοφών, μέ δαπάνη καί φροντίδα τής Κυβερνήσεως τού 'Ισραήλ.

Πολλά βιβλία του μεταφέρθηκαν στό 'Ισραήλ μέ επιθυμία τής Κυβερνήσεως καί τοποθετήθηκαν στό 'Ινστιτούτο Μπέν - Τσβή, σέ είδική αίθουσα πού φέρει τό όνομά του.

Ο θάνατος τού 'Αρχираββίνου Μ. Πέσαχ άφησε στήν Κοινότητα Βόλου ένα δυσαναπλήρωτο κενό καί τήν στέρησε από ένα σοφό καί σεμνό ήγάρχη, πού ή βιβλική του μορφή κυριαρχούσε σ' όλες τίς εκδηλώσεις τής Κοινότητας Βόλου. Σήμερα καθήκοντα θρησκευτικού λειτουργού εκτελεί ό κ. 'Ιωσήφ Βιτάλ.

ΔΙΩΓΜΟΣ ΚΑΙ ΜΕΤΑΠΟΛΕΜΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ

Κατά τόν πόλεμο τού 1940 στήν Κοινότητα Βόλου ήταν έπιστρατευμένα 71 μέλη πού ύπηρετούσαν στόν Στρατό, Ναυτικό καί 'Αεροπορία, ενώ άλλοι ύπηρετούσαν στήν Παθητική 'Αεράμυνα καί τήν 'Υγειονομική ύπηρεσία (νοσοκόμοι κλπ.). Σ' αυτή τήν περίοδο ή Κοινότητα είχε 1 νεκρό (τόν 'Ανσέλμο Μουρτζούκο πού έπεςε ήρωικά κατά τίς μάχες μέ τούς 'Ιταλούς), 2 άνάπηρους, 5 τραυματίες καί 3 αίχμαλώτους.

Η άπογραφή τού 1943 — πριν από τόν διωγμό — δείχνει 900 μέλη, μέ άναλογία προσφύγων από τήν Μακεδονία καί Θράκη έξ αίτίας τής βουλγαρικής κατοχής. Αύτή ή μείωση τών μελών όφείλεται στίς άθρόες άναχωρήσεις, κυρίως τών ευπόρων μελών, πρός τήν 'Αθήνα καί άλλου, ύστερα από τά δραματικά γεγονότα τής Θεσσαλονίκης (όπου οι Γερμανοί συνέλαβαν, έξόρισαν καί έξόντωσαν τό μεγαλύτερο μέρος τού έβραϊκού πληθυσμού στά στρατόπεδα συγκεντρώσεως τής Πολωνίας καί τής Γερμανίας).

Ο διωγμός τών 'Ισραηλιτών τού Βόλου διατάχτηκε από τίς 'Αρχές Κατοχής τόν Σεπτέμβριο 1943. Οι 'Ισραηλίτες τού Βόλου είχαν τήν προστασία καί τήν συμπαράσταση τών 'Ελλήνων Χριστιανών, πού μέ άνθρωπιστικά αισθήματα άλλα καί μέ κίνδυνο τής ζωής τους τούς έδωσαν καταφύγιο στά σπίτια τους, στά χωριά τού Πηλίου καί στό έσωτερικό τής Θεσσαλίας.

Ιδιαίτερα στό σημείο αυτό πρέπει νά έξαρθεί ή συμβολή τού όοιδίμου Μητροπολίτου 'Ιωακείμ, ό όποιος ιδιαίτερα συμπαρεστάθη, καθώς καί τών άστυνομικών άρχών πού εξέδωσαν άθρόως ταυτότητες, πού παρουσίαζαν τούς 'Ισραηλίτες ως Χριστιανούς.

Άμέσως μετά τήν άπελευθέρωση, τό 1944, άρχισε ή έπιστροφή τών 'Ισραηλιτών τού Βόλου, μετά από 14 μήνες διωγμού καί ταλαιπωριών πού στοίχισαν: 117

συνελήφθησαν και εξοντώθηκαν στα στρατόπεδα της Γερμανίας, 2 σκοτώθηκαν στην 'Αντίσταση, 5 σκοτώθηκαν κατά τις επιχειρήσεις των Γερμανών στα χωριά, 7 εκτελέστηκαν μέσα στο Βόλο και 8 πέθαναν από την έλλειψη ιατροφαρμακευτικής περιθάλψεως και από την πείνα.

Οι υλικές απώλειες ήταν άνυπολόγιστες σε έμπορεύματα και οικιακά σκεύη. Οι ζημιές ανήλθαν, κατά τους τότε πρόχειρους υπολογισμούς, σε 700 εκατομμύρια δραχμές της εποχής.

Το 1944 - 45 η απογραφή ανεβάζει τα μέλη σε 700, σ' αυτό δέ τον αριθμό συμπεριλαμβάνονταν και μέλη άλλων αδελφών Κοινοτήτων, που μετά από λίγο χρονικό διάστημα, με την αποκατάσταση της ειρήνης και της ήσυχίας, επέστρεψαν στις εστίες τους. 'Επίσης συμπεριλαμβάνονταν και 22 όμηροι που επέστρεψαν από την Γερμανία και 2 αιχμάλωτοι πολέμου.

Είναι εύνοητο ότι η Κοινότητα Βόλου μετά την απελευθέρωση είχε να αντιμετωπίσει πάρα πολλά προβλήματα, που βρήκαν τη λύση τους με τη συμπαράσταση και τη γενναιοδωρή συμμετοχή της 'Αμερικανικής Φιλανθρωπικής 'Οργάνωσης «American Joint Distribution Committee» και του 'Ανωτέρου Συντονιστικού 'Οργάνου των 'Ισραηλιτικών Κοινοτήτων 'Ελλάδος, του Κ.Ι.Σ., που συνεστήθη εκείνη την εποχή και με την Κεντρική του 'Επιτροπή περιθάλψεως άπορων 'Ισραηλιτών.

Οι ιθύνοντες τότε την Κοινότητα Δρ. 'Ιωσήφ Κοέν, Δαβίδ Χ. Λεβής, Βίκτωρ 'Αβδελάς, Ραφαήλ Δασκαλάκης, 'Ηλίας Χ. Πολίτης, εργάστηκαν με αταπάρνηση για την επίλυση των δυσχερών προβλημάτων.

'Ετσι η 'Ιερά Συναγωγή, που βρίσκεται στην οδό Μωυσέως 7, και που είχε λεηλατηθεί από ιερά σκεύη και έπιπλα και είχε καταστραφεί ολοκληρωτικά από τους Γερμανούς, κατασκευάστηκε εκ νέου με τη συμμετοχή της Α.Ι.Δ.Κ. του ΚΙΣ και των 'Εβραίων του Βόλου.

Οι ανάγκες των άπορων (που ανέρχονταν σε 46 χήρες, 48 όρφανά, 33 άσθενείς από χρόνια νοσήματα, 2 ανάπηρους, 103 άνεργους και 33 υπερέλικες και άνικανους για εργασία), αντιμετωπίστηκαν με την παροχή

βοήθειας, δηλαδή χρηματικών βοηθημάτων, ιατροφαρμακευτικής περιθάλψεως, τροφίμων, ρουχισμού, οικιακών σκευών κλπ. μέσω της Κεντρικής 'Επιτροπής Περιθάλψεως.

'Εξάλλου δόθηκαν σε επαγγελματίες και βιοτέχνες εύεργετικά δάνεια από το 'Ίδρυμα 'Επαγγελματικής 'Αποκαταστάσεως, που συστάθηκε μ' αυτό τον σκοπό, σε μαθητές δόθηκε η δυνατότητα της δωρεάν φοίτησής στην Τεχνική Σχολή Ο.Ρ.Τ. 'Ελλάδος, στους γέροντες άπορους η τοποθέτησή τους στο Γηροκομείο, στους άπορους φυματικούς δημους ή νοσηλεία τους στο Σανατόριο Πηλίου Καραμάνη και γενικά έπετεύχθη με κάθε μέσο η ανακούφιση των άναξιοπαθούντων με διάφορες ένισχύσεις.

'Η πικρή πείρα του διωγμού και η εμφάνιση στο προσκήνιο (μόλις τελείωσε ο β' παγκόσμιος πόλεμος), του δικαίου αίτήματος των διεσπαρμένων 'Εβραίων για την ίδρυση 'Εβραϊκού Κράτους στην Παλαιστίνη, όδηγησε πολλούς νέους για μετανάστευση εκεί.

'Αργότερα η απαγόρευση της μετανάστευσης από τους 'Αγγλους όχι μόνο δέν περιορίσε τους ενδιαφερόμενους στην ιδέα της έγκαταστάσεώς τους στην Παλαιστίνη, αλλά παρ' όλη τη γνώση των κινδύνων της συλήψεώς τους από τους 'Αγγλους και του περιορισμού τους σε στρατόπεδα συγκεντρώσεως, δέν έγκατέλειπαν την ιδέα να έπιστρέψουν στην «παλαιά - νέα γη»... Πολλοί έφθασαν άσφαλείς στο λιμάνι του προορισμού τους, άλλοι συνελήφθησαν και περιορίστηκαν στα στρατόπεδα μέχρι να έλθει η σειρά τους, βάσει του αριθμού εισδοχής, άλλοι περιπλανήθηκαν, κολύμβησαν άποστάσεις, έχασαν όλα τα υπάρχοντά τους για να φτάσουν στα απόμερα άκρογιάλια της Παλαιστίνης.

'Η Παλαιστίνη ήταν η έλπίδα τους να βρουν το δρόμο της ζωής, να συμβάλουν στη δημιουργία μιάς νέας πατρίδας (πολλοί ύπηρέτησαν στις οργανώσεις 'Αγκανά και 'Ιργκούν). Σήμερα είναι άποκατεστημένοι στο Κράτος του 'Ισραήλ και οι περισσότεροι εργάζονται σαν άγρότες, εκπληρώνοντας έτσι το όνειρό τους, αλλά και το βασικό προορισμό τους, σύμφωνα με τη σιωνιστική 'Ιδέα.

Στην προσπάθεια αυτή συνέβαλε η Παλαιστινιακή

Κατά τα έγκαίνια της νέας Συναγωγής, τό τότε Δ.Σ. της Κοινότητας: 'Ιωσήφ Σαμουήλ, πρόεδρος, 'Ηλ. Πολίτης, αντίδρος, Ρ. Φρεζής, γεν. γραμ. Ζάκ Μίτσαρης, ταμίας, 'Ηλίας Κονές, σύμβουλος και ό θρησκ. λειτούργος κ. Ι. Βιτάς.

'Η ομάδα «Μακκαβαίων» προσκόπων (τό 1937), της 'Ισραηλιτικής Κοινότητας Βόλου. Διακρίνεται ό άείμνηστος Σάμπος Κοέν και 'Ηλίας Β. Πολίτης (μέ πολιτικά).

Έπιτροπή πού συστάθηκε καί πού διευκόλυνε τούς μετανάστες, αποτελείτο δέ από παλαιούς Σιωνιστές όπως ο Μωϋσής Πολίτης, Χαΐμ Λεβή, Άσέρ Φρεζής, Ραφαήλ Σαμπεθαί, Ζάκ Λεβή, Ήλίας Άμπαστάδο.

Ή Κοινότητα Βόλου έπλήγη από τούς σεισμούς του 1953 καί 1955.

Τά μέλη είχαν σημαντικές ζημιές στά σπίτια τους, από δέ τήν στατιστική προκύπτουν τά έξής στοιχεία: Ή Ήρα Συναγωγή, πού έπλήγη από τούς σεισμούς του 1953, τό 1955 έγινε έπικίνδυνα έτοιμόρροπη καί γιά κατεδάφιση. Τό οίκημα του Νεκροταφείου καί ό περίβολος έπαθαν βαριές ζημιές. Ή Άρχираββινεία κατέρρευσε. Ή «οίκια γερόντων» έπαθε σοβαρές ζημιές. Τά γραφεία τής Κοινότητας γκρεμίστηκαν. 68 σπίτια μελών καταστράφηκαν. 5 σπίτια μελών έπαθαν έλαφρές ζημιές πού δέχονταν έπισκευή.

Άμέσως εκδηλώθηκε τό ένδιαφέρον των αδελφών Κοινοτήτων τής Θεσσαλονίκης, Ήθνας, Καβάλας, Καστοριάς, Λάρισας κλπ. καθώς καί τών Έβραϊκών Όργανισμών Κ.Ι.Σ., Κ.Ε.Π., Α.Ϊ.Δ.Σ., πού έστειλαν άντιπροσώπους τους γιά τήν εξέταση των αναγκών καί κάλυψαν τίς άμεσες ανάγκες σέ άντίσκηνα, τρόφιμα, κλινοσκεπάσματα κλπ.

Κατ' αυτές τίς ήμέρες τό Διοικητικό Συμβούλιο τής Κοινότητας, υπό τόν κ. Βίκτωρα Άβδελά, Ραφαήλ Δασκαλάκη, Ήλία Χ. Πολίτη, Σολ. Γκανή καί Σαμουήλ Κοέν, μαζί μέ τή νεοσύστατη Συντονιστική Έπιτροπή σεισμοπαθών, πού άπετελέσθη από τούς κ. Β. Άβδελά, Ήλία Χ. Πολίτη, Δαβίδ Λεβή καί Ζάκ Μιζραχή, άσολήθηκαν μέ αὐτοπάρηση γιά τά ζητήματα των άστέγων, ιδιαίτερα δέ όταν οι πλημμύρες του φθινόπωρου μεγάλωσαν τό δράμα των σεισμοπληκτών.

Όλόκληρο τό στεγαστικό πρόβλημα άντιμετωπίστηκε μέ πολλή σοβαρότητα από Έπιτροπή του Κ.Ι.Σ. στην Ήθνα καί μέ τή συμπράσταση του κ. Άνα. Μουρτζούκου, καταστρώθηκε τό πρόγραμμα άποκαταστάσεως πού ολοκληρώθηκε μέ τήν οικονομική συμμετοχή των όργανώσεων έξωτερικού καί των αδελφών Κοινοτήτων τής Ελλάδος.

Έτσι στεγάστηκαν 20 οικόγένειες σέ άντισεισμικές πολυκατοικίες, ένν άλλες 30 περιπτώσεις κατηγορίας ύπαλλήλων καί μικροβιοτεχνών άντιμετωπίστηκαν μέ τή χορήγηση δανείων γιά άνέγερση κατοικιών. Οι περιπτώσεις των εύπορων ρυθμίστηκαν μέ βραχυπρόθεσμα δάνεια από τό Ίδρυμα Άποκαταστάσεως.

Άλλωστε, μετά τούς σεισμούς του Βόλου, βάσει του Άμερικανικού Νόμου «περί προσφύγων» αναχώρησαν καί έγκαταστάθηκαν στίς ΗΠΑ μέ τίς φροντίδες τής HIAS SERVICE πάνω από 60 μέλη τής Κοινότητας.

Οι όμόθρησκοι πού έγκαταστάθηκαν είτε στην Άμερική είτε στό Ίσραήλ δέν παραλείπουν νά εκδηλώνουν τό ένδιαφέρον τους γιά τήν Κοινότητα Βόλου καί κατά περιόδους τήν έπισκέπτονται, διατηρώντας έτσι έναν ακατάλυτο δεσμό.

Σήμερα ή Κοινότητα Βόλου διοικείται από πενταμελές Διοικητικό Συμβούλιο πού τό άπαρτίζουν οι κ.κ. Ραφ. Φρεζής, πρόεδρος, Γαβριήλ Σαμπεθαί, άντιπρόεδρος, Χαΐμ Μαΐσης, γεν. γραμματέας, Μαρσέλ Σολομών, ταμίας καί Ήλίας Κονές σύμβουλος - έλεγκτής.

Τό Διοικητικό Συμβούλιο εκλέχτηκε από τήν 20μελή Κοινοτική Συνέλευση γιά δεύτερη φορά καί ανέλαβε άλλες τίς φροντίδες των κοινοτικών πραγμάτων, προσπα-

Η ΔΙΑΣΩΣΗ ΤΩΝ ΙΣΡΑΗΛΙΤΩΝ ΒΟΛΟΥ ΣΤΑ ΧΡΟΝΙΑ ΤΗΣ ΝΑΖΙΣΤΙΚΗΣ ΚΑΤΟΧΗΣ

Ή Ίσραηλιτική Κοινότητα Βόλου άπηύθυνε πρός τούς δημάρχους Βόλου καί Νέας Ίωνίας τήν παρακάτω έπιστολή, τήν όποία ύπογράφει ό πρόεδρος κ. Ραφ. Φρεζής:

«Αξιότιμοι κ.κ. δήμαρχοι,

Μέ τήν συμπλήρωση 35 χρόνων άπ' τήν άπελευθέρωση του Βόλου, οι Ίσραηλίτες τής Κοινότητάς μας συμμετέχουν στόν πανηγυρικό έορτασμό.

Οι Βολιώτες Ίσραηλίτες, διασωθέντες από τήν χιτλερική λαίλαπα, ένθυμούνται γιά μιá άκόμη φορά τίς όσφερές μέρες του τρόμου καί τής ναζιστικής θηριωδίας.

Ένθυμούνται, όμως, άκόμη κ' όλους εκείνους πού μέ κίνδυνο τής ζωής τους, μέ ήρωισμό καί αὐτοθυσία τούς προσέφεραν τήν σωτηρία τους.

Γιά τούτο έπωφελούμεθα τής εύκαιρίας νά εκφράσωμεν - κατά τήν σημερινή μεγάλη επέτειο - τήν εύγνωμοσύνην μας πρός όλόκληρο τόν ελληνικό λαό, πρός τήν Έκκλησία, τήν Άστυνομία, πρός τήν πνευματική, πολιτική καί επαγγελματική ήγεσία, πρός τό κίνημα τής άντιστάσεως καί ιδιαίτερα πρός όλους τούς συμπολίτες καί τούς κατοίκους τής περιοχής πού συνέβαλαν μέ υπέροχο άλτροϋισμό στή διάσωση των Ίσραηλιτών του Βόλου.

Καί μέ βαθύτατα αισθήματα συγκινήσεως κατά τήν ιστορικήν επέτειο, μαζί μέ τίς εγκάρδιες εύχαριστίες, σās παρακαλούμεν νά δεχτήτε τίς καλύτερες εύχές μας γιά τήν πρόοδο καί τήν εύημερία του Βόλου μας, των άγαπητών συμπολιτών μας καί των κατοίκων τής περιοχής».

Θησε δέ καί πέτυχε νά εξασφαλίζει τήν οικονομική αὐτάρκεια τής Κοινότητας, τή βελτίωση των έπιδομάτων των άπόρων, τόν εύπρεπισμό του Νεκροταφείου, τόν έξοπλισμό τής Λέσχης καί τήν τόνωση τής κοινοτικής ζωής.

Τό σημερινό δυναμικό τής Κοινότητάς μας είναι διαφορετικό του παρελθόντος. Τό άποτελούν 76 οικόγένειες μέ συνολικό αριθμό 177 μελών (86 άνδρες καί 91 γυναίκες). Ή σύνθεσή του είναι: 16 συνταξιούχοι, 65 οίκιακά, 8 φοιτητές, 6 έπιστήμονες, 36 έμπροχοι, 1 κτηματίας, 27 μαθητές, 5 υπάλληλοι, 1 άνεργος, 1 θρησκευτικός λειτουργός, 9 βρέφη, 2 στό Έμπορικό Ναυτικό.

Έπίσης 12 μέλη μένουν προσωρινά εκτός Βόλου καί 3 στό Γηροκομείο.

Παρά τό μικρό δυναμικό τής Κοινότητας, αὐτή εξακολουθεί νά δίνει τή νότα τής έβραϊκής ζωής του Βόλου. Οι γενιές πού μεγαλώνουν καί οι γενιές πού έρχονται θά χαρίσουν νέο έμπυχο υλικό. Καί θά κάνουν πάλι τήν Κοινότητα Βόλου μιá από τίς πρωτοπόρες καί αξιόλογες Κοινότητες τής Ελλάδος, όπως τά άξέχαστα εκείνα παλιά χρόνια...

Πρίν από χρόνια, παιδική γιορτή Πουρίμ στη Λέσχη Βόλου.

Η άνεγερθείσα, μετά τόν γερμανικόν διωγμόν, Συναγωγή Βόλου. Κατεστράφη υπό τών σεισμών τό 1953 - 55.

Ειδησεογραφικό Ήμερολόγιο 1900 – 1920 της Ίσραηλιτικής Κοινότητας Βόλου

Τά άποσπάσματα πού άκολουθοϋν παρακάτω παρουσιάζουν μία ήμερολογιακή είδησεογραφική εικόνα δράσεως καί έκδηλώσεων τής Ίσραηλιτικής Κοινότητας Βόλου, κατά τήν πρώτη είκοσαετία του αιώνος μας. Οι είδήσεις αυτές είναι παρμένες από τίσ προπολεμικές έλληνο - ισραηλιτικές έφημερίδες καί περιοδικά: α) Ο ΙΣΡΑΗΛΙΤΗΣ ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΟΣ, μηνιαίο κοινωνικό καί φιλολογικό περιοδικό του Μωϋσή Χαίμη, Κέρκυρα (1899 – 1901), β) ΙΣΡΑΗΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ, μηνιαία φιλολογική καί είδησεογραφική έφημερίδα του Μ. Χαίμη, Άθήνα (1912 – 1916), γ) ΙΣΡΑΗΛ μηνιαίο περιοδικό πού εξέδιδετο στά Τρίκαλα (1917 - 1919) από τούς Συλλόγους «Έρες - Σιών» Τρικάλων καί «Όσβε - Σιών» Λαρίσης, υπό τήν διεύθυνση καί διαχείριση τών Άσέρ Ρ. Μωϋσή, Γιουτζίν Γιακοέλ καί Ίουδά Ματαθία.

Όπως θά δει ό αναγνώστης ή Ίσραηλιτική Κοινότης Βόλου ήταν τότε, πού ήταν πολυάριθμος (όπως είναι καί σήμερα, πού είναι ολιγάριθμος) στενά δεμένη μέ τή ζωή καί τά γεγονότα τής πόλεως αυτής.

Ο ΙΣΡΑΗΛΙΤΗΣ ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΟΣ

Φύλλο Νοεμβρίου 1900, Έτος Β΄, άριθ. 3:

«Μανθάνομεν μετ' ευχαριστήσεως ότι τά δύο αντιμαχόμενα κόμματα τής Ίσραηλιτικής Κοινότητος Βόλου τελείως συνεφιλιώθησαν. Άποτέλεσμα πρώτον ευχάριστον τής συμφιλίωσης υπήρξεν ή έργολαβική είσχώρησις του Δικαιώματος του κρέατος Κασέρ (Γκαμπέλα) αντί δραχμών 4.500 επί ένα έτος. Ευχόμεθα εις τήν φιλοπρόδοον Κοινότητα Βόλου, ίνα ή συμφιλίωσις άποβή στάσιμος τουθ' όπερ δέν θέλει λείψη εάν τά πράγματα στηριχθώσιν επί τής λογικής καί τής νομιμότητος».

Φύλλο Ίανουαρίου 1901, Έτος Β΄, άριθ. 5:

«Έγκριτός τις έφημερίς του Βόλου λόγον ποιούμενη περί τής έν τή πόλει εκείνη μελετωμένης νά είσaxθή Κυριακής άργίας, έπιπροσθέτει ότι έλπίζει ότι καί οι Ίσραηλίται τής πόλεως, οι διακρινόμενοι διά τήν ευκοσμίαν καί τάξιν, θέλουσι δώσει τήν συναίνεσιν αύτών διά τήν ευδόωσιν τής καινοτομίας. Θεωρούμεν καλόν, λόγω περιεργείας, έπειδή πολλάκις συμβαίνει παρ' ήμίν νά λαμβάνωμεν ώς ύπογραμμόν

συνταγματικής έλευθερίας καί θρησκευτικής άνοχής τήν Άγγλίαν, νά ύπομνήσωμεν τί έν τή χώρα εκείνη γίνεται, όσον άφορά εις τήν Κυριακήν άργίαν. Ός γνωστόν εκεί ή Κυριακή άργία είναι ύποχρεωτική, άπαλλάσσονται δέ μόνον ταύτης οι Ίσραηλίται οι μή εργαζόμενοι τό Σάββατον, καθότι θά άντέβαινε εις τάς φιλελευθέρας άρχάς του τόπου εκείνου ή ύποχρέωσις εις ανθρώπους άλλου δόγματος νά έορτάσωσιν άναγκαστικώς, τόσον μάλλον καθόσον άρνούσιν οϋτοι ήδη μίαν ήμέραν, τό Σάββατον».

Φύλλο Δεκεμβρίου 1901, Έτος Β΄, άριθ. 12:

«Κοινότης Βόλου όργη πρός πρόδοον. Συνέταξε νομοσχέδιον περί Ίσραηλιτικών Κοινοτήτων κατά τό σύστημα όπερ έπικρατεί έν Γαλλία. Συσταίνομεν τήν μελέτην τούτου πρός τούς έν Έλλάδι όμοδόξους».

ΙΣΡΑΗΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

Φύλλο Δεκεμβρίου 1912, Έτος Α΄, άριθ. 10, σελ. 159:

«Καί έκ Βόλου πολλοί Ίσραηλίται έπολέμησαν καί πολλά συνεισέφερον διά τάς οικογενείας τών έφέ-

δρων».

«Ἡ Κοινότης ἐνέργησε ὑπογραφὴν, ἡ ὁποία ἐφθασεν ἤδη εἰς δρχ. 9.000 ἐτησίως διὰ τὸν διορισμὸν Ἀρχιραββίνου. Ἡ Κοινότης Βόλου φρονεῖ δικαίως ὅτι ὁ πρῶτος παράγων προαγωγῆς αὐτῆς θὰ εἶναι εἰς ἐπιστήμων ραββίνος, ἐκ Γερμανίας κατὰ προτίμησιν, ὡς εὐκόλως μανθάνων τὰ ἑλληνικά. Διότι ὁ ραββίνος μετὰ ταῦτα θὰ φροντίσῃ διὰ τὸ Ἑβραϊκὸν Σχολεῖον καὶ λοιπὰς κοινοτικάς ἀνάγκας».

Φύλλο Ἰουλίου 1913, Ἔτος Β', ἀριθ. 5, σελ. 87:

«Οἱ Ἰσραηλῖται Βόλου ὑπέγραψαν πρὸς περιθάλψιν τῶν οἰκογενειῶν καὶ ἐφέδρων δρχ. 1.500 μηνιαίως».

Φύλλο Αὐγούστου 1913, Ἔτος Β', ἀριθ. 6, σελ. 103:

«Ο ΙΑΤΡΟΣ Ι. ΛΕΥΗΣ (ἀναδημοσίευσίς ἐκ τοῦ «Κήρυκος» Βόλου): Παρεπιδήμεϊ ἐνταῦθα ὁ ἐγκριτος ἱατρός τῆς Θεσ/νίκης κ. Ἰάκωβος Λευῆς, ἀδελφός τοῦ τραπεζίτου τῆς πόλεώς μας κ. Μ. Σ. Λευῆ. Ὁ Ἰάκωβος Λευῆς ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ πολέμου προσεφέρθη καὶ εἰργάσθη μετὰ ἐνθουσιασμοῦ εἰς τὰ διάφορα ἑλληνικά νοσοκομεῖα τῆς μακεδονικῆς πρωτευούσης προσφέρων τὰ ἐπιστημονικά του φῶν καὶ περιθάλπων τοὺς ἐνδόξους τραυματίας τοῦ ἀγῶνος μας. Σημειωτέον ὅτι ὁ κ. Λευῆς, ἐν τῇ ἐκτελέσει τῆς εὐγενοῦς ἀποστολῆς του, προσεβλήθη ὑπὸ σοβαρῶς ἀσθενείας ἐκ τῆς ὁποίας εὐτυχῶς διεσώθη διὰ νὰ ἐξακολουθήσῃ τὸ ὑψηλὸν ἔργον του. Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ταύτῃ πρέπει νὰ ἐξαρθῇ ἰδιαίτερος ἡ δρᾶσις τοῦ μεγάλου μέρους τῶν ἐν Ἡπείρῳ Ἰσραηλιτῶν, οἵτινες, ὅμα τῇ ἀπελευθερώσει τῶν χωρῶν τούτων, ἐπέδειξαν ἀληθῆ αἰσθήματα φιλελληνισμοῦ καὶ παντοιοτρόπως ἐβοήθησαν τὸ ἔργον τοῦ στρατοῦ μας ἐξυπηρετοῦντες οὕτω τὸ ἔργον τοῦ πολιτισμοῦ καὶ τῆς ἀληθοῦς προόδου. Σημείωσις: Ι. Ε.: Ὁ Δρ. Ἰάκωβος Λευῆς, διπλωματοῦχος τῶν Παρισίων ἐκ τῶν ἐγκριτοτέρων ἱατρῶν Θεσ/νίκης, ἀπετέλει μέρος τῆς κατὰ Φεβρουάριον παρουσιασθεΐσης εἰς τὸν κ. Βενιζέλου Ἐπιτροπῆς ἵνα ἐκφράσῃ τὴν εὐτυχίαν τῶν Ἰσραηλιτῶν τῶν περιελθόντων ὑπὸ τὴν φιλελεύθερον ἑλληνικὴν διοίκησιν».

Φύλλο Σεπτεμβρίου - Ὀκτωβρίου 1913, Ἔτος Β', ἀριθ. 7 καὶ 8, σελ. 121:

«ΕΛΛΗΝ ΙΣΡΑΗΛΙΤΗΣ ΣΥΝΗΓΟΡΩΝ ΥΠΕΡ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΕΙΣ ΝΕΑΝ ΥΟΡΚΗΝ».

Τό ἄρθρον, ἀναφέρεται εἰς τὸν λόγον τοῦ κ. Μ. Η. Γκανῆ, ἐμπόρου ἀπὸ τὸν Βόλον, περιέχει ἀποσπάσματα τοῦ λόγου του καὶ εἶναι παρμένο ἀπὸ τὴν ἐφημερίδα τῶν ὁμογενῶν τῆς Ἀμερικῆς «Ἀτλαντίδα». Ὁ λόγος ἐξεφωνήθη τὴν Κυριακὴ 17/9/1913 εἰς τὴν Γενικὴν Συνέλευσιν τοῦ μεγάλου Ἑβραϊκοῦ Συνδέσμου «Federation of Oriental Jews of America».

Φύλλο Νοεμβρίου 1913, Ἔτος Β', ἀριθ. 9, σελ. 151:

«ΒΟΛΟΣ - Ὁ ἐνταῦθα Σιωνιστικὸς Σύλλογος θέλει ἐορτάσει ἐφέτος μεγαλοπρεπῶς τὴν ἐορτὴν τῶν Μακκαβαίων (Χανουκά). Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ταύτῃ θέλει μεταβῆ εἰς Βόλον ὁ Πρόεδρος τῆς ἐν Θεσ/νίκῃ Σιωνιστικῆς Ἑταιρείας Νορδόου κ. Ἀλτσέχ. Ἡ ἐπί-

σκεψις αὐτῇ εἶναι ἡ πρώτη περίστασις καθ' ἣν οἱ ὁμόδοξοι μας τῆς Παλαιᾶς καὶ τῆς Νέας Ἑλλάδος ἐρχονται εἰς συγχρωτισμὸν, ὑπὸ τοὺς ἀρίστους οἰωνοὺς τῆς ἐορτῆς τῶν Μακκαβαίων».

Φύλλο Ἰανουαρίου 1914, Ἔτος Β', ἀριθ. 11, σελ. 184:

«ΒΟΛΟΣ - Τὴν 26ην Δεκεμβρίου οἱ δύο ἀδελφοὶ Ἰεουδάς Ζουβῆς καὶ ἡ δεσποινὶς ἀδελφή του Ἰεαϊδά ἐκ Λαρίσης, ἔκαμον διάλεξιν ἐν τῇ ἐβραϊκῇ περὶ τῆς σημασίας τῆς ἀναγεννήσεως τῆς παλαιᾶς γλώσσης τοῦ ἔθνους μας καὶ τῆς ἀνάγκης ἰδρύσεως ἐβραϊκοῦ σχολείου. Ἰδία ἡ δεσποινὶς Ζουβῆ ὠμίλησε περὶ τοῦ ρόλου τῆς Ἑβραϊδοῦς ἐν τῇ ἐβραϊκῇ ἀναγεννήσει καὶ τῆς ἀνάγκης ἰδρύσεως ἐβραϊκῶν σχολείων θηλέων... Τοὺς νέους Ζουβῆ εἶχε παρουσιάσει ὁ πρόεδρος τοῦ Σιωνιστικοῦ Συλλόγου κ. Δ. Φρατζῆ. Εἰς τοὺς δυναμένους νὰ ἐννοήσουν, ἡ ρέουσα ὁμιλία τοῦ Ζουβῆ καὶ τὸ εὐχον καὶ ἁρμονικὸν τῆς γλώσσης τῆς Γραφῆς ἔκαμε πρωτοφανῆ ἐντύπωσιν. Τοὺς λόγους μετεγλώττισε ἀριστα καὶ ἐνθουσιωδῶς ὁ κ. Μ. Ἰωσαφάτ, γνῶστης τῆς ἐβραϊκῆς, ἐγκυκλοπαιδικώτατος καὶ πρωτοτυπώτατος λόγιος...

Ὁ κ. Ἰωσήφ Σίδης, ἀρτι ἐπανελθὼν ἐκ τοῦ στρατεύματος, ὅπου ὡς ἐφέδρος ὑπηρέτει, εὐχαρίστησε τοὺς προλαλήσαντας, διερμηνεύσας τὴν χαρὰν πάντων ἐπὶ τῇ ἀναστάσει τῆς ἀρχαίας γλώσσης τῶν προφητῶν...

...Χάριτες δέ ὀφείλονται εἰς τὸν ἱατρόν κ. Μ. Κοφίνα, ὁ ὁποῖος διωργάνωσε τὴν διάλεξιν».

Φύλλο Μαρτίου 1914, Ἔτος Γ', ἀριθ. 1, σελ. 14:

«ΒΟΛΟΣ - Πρὸ δώδεκα ἡμερῶν ἀνεχώρησεν εἰς Ἱερουσαλὴμ πρὸς ἀποπεράτωσιν τῶν σπουδῶν του εἰς τὸ ἐκεῖ ἐβραϊκὸν Διδασκαλεῖον ὁ λαμπρὸς νέος κ. Ζουβῆς. Ἡ Κοινότης Βόλου ἐψήφισεν μικρὸν μηνιαῖον εἰσόδημα εἰς τὸν Ζουβῆ μέχρι ἀποπερατώσεως τῶν σπουδῶν, πρὸς δέ τῷ ἐπλήρως τὸ μέχρι Ἀλεξανδρείας εἰσιτηρίον. Οἱ δέ κ. Δ. Καλαμάρος καὶ Σαμ. Λευῆ τὸ ἐκέθην μέχρι Ἱερουσαλὴμ».

ΙΣΡΑΗΛ

Φύλλο Φεβρουαρίου 1918, Ἔτος Α', ἀριθ. 4:

«ΒΟΛΟΣ - Εὐχαρίστως μανθάνομεν ὅτι ὁ ἀκαταπόνητος εἰς δρᾶσιν βουλευτὴς Θεσ/νίκης κ. Μ. Κοφίνας συνεχίζων τὰς ἐνεργείας αὐτοῦ πρὸς διάδοσιν τῆς ἐβραϊκῆς γλώσσης εἰς τὰς Ἰσραηλιτικάς Κοινοτήτας τῆς Ἑλλάδος καταβάλλει πᾶσαν προσπάθειαν ὅπως διορισθῶσιν ἐν Βόλῳ διδάσκαλοι τῆς ἐβραϊκῆς ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως».

Φύλλο Ἰουνίου 1918, Ἔτος Α', ἀριθ. 8:

«ΒΟΛΟΣ - Τὴν Κυριακὴν 27ην Μαΐου ἐ.ἔ. προσκλήσει τοῦ προέδρου τῆς ἐνταῦθα Ἰσραηλιτικῆς Κοινοτήτος κ. Χαΐμ Πολίτη, ἔλαβεν χώραν Γεν. Συνέλευσις τῶν μελῶν αὐτῆς, καθ' ἣν συζητηθήσαν δύο ὑψίστης σημασίας καὶ σπουδαιότητος θέματα ἡτοὶ τὸ τοῦ **Μπικούρ - Χουλήμ** καὶ τὸ τοῦ **Ταλμούδ - Τορά**, τῶν ὁποίων, δυστυχῶς, ἡ ἡμετέρα Κοινότης στερεῖται ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν, παρὰ τὴν οἰκονομικὴν εὐρυστίαν τῶν μελῶν αὐτῆς... Κατόπιν συζητήσεως... ἀπεφασίσθη ὑπὸ τῆς ὁλομελείας ὁ καταρτι-

σμός επιτροπής υπό των κ.κ. Ἰωνᾶ Σακκῆ, Σαμουήλ Ι. Κοέν καὶ Σάββα Κούλια διὰ τὴν ὑπόθεσιν τοῦ Μπικούρ - Χουλήμ, καὶ ἐτέρας τοιαύτης ὑπὸ των κ.κ. Φρειδερίκου Φόρτη, Ἰωσήφ Μ. Λευῆ, Ζαχαρία Λεβὴ καὶ Δαυὶδ Λευῆ διὰ τὴν ὑπόθεσιν τοῦ Ταλμούδ - Τορά...»

Φύλλο Ὀκτωβρίου 1918, Ἔτος Α', ἀριθ. 12:

«ΒΟΛΟΣ - Συνεδρίασαντα τὴν 7ην Ὀκτωβρίου ἐ.ἐ. τὰ μέλη τῆς ἐνταῦθα Ἰσραηλιτικῆς Κοινότητος ἀπεφάσισαν τὴν ἰδρυσιν Λέσχης. Πρὸς τοῦτοις ἐξελέγη τριμελής ἐπιτροπὴ ἐκ των κ. Μ. Κοφίνα, βουλευτοῦ, κ. Ἰωσαφάτ καὶ κ. Ἀλβέρτου Κοέν, προέδρου Σιωνιστικοῦ Συλλόγου, εἰς τὴν ὁποίαν ἀνέθεσαν τὴν φροντίδα τῆς ἐξευρέσεως τῶν ἀπαιτουμένων χρημάτων καὶ τὴν ἄμεσον ἐκτέλεσιν τῶν ἀποφασισθέντων...»

Φύλλο Φεβρουαρίου 1919, Ἔτος Β', ἀριθ. 4:

«Τὴν Κυριακὴν 3 Φεβρουαρίου ἐ.ἐ. περί ὥραν 10.30 π.μ. εἰς τὸ ἐνταῦθα Σχολεῖον τῆς Ἰσραηλιτικῆς Κοινότητος ἐγένετο λογοδοσία τῶν πεπραγμένων ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως τοῦ **Μπικούρ - Χουλήμ** (1η Αὐγούστου 1917 - 31η Δεκεμβρίου 1918). Ὁ ἀντιπρόεδρος τῆς Ἰσραηλιτικῆς Κοινότητος καὶ μέλος τῆς Διοικούσης Ἐπιτροπῆς κ. Φρ. Φόρτης, ὁ καὶ ἰδρυτὴς ἀμφοτέρων τῶν φιλανθρωπικῶν τῆς Κοινότητος ἰδρυμάτων, διὰ λόγου ὃν ἐξεφώνησεν ἐξέθεσε τὴν σημασίαν τοῦ Μπικούρ - Χουλήμ καὶ τὰ καθήκοντα τῶν μελῶν ἐκάστης ἐβραϊκῆς Κοινότητος πρὸς αὐτό, παρουσιάσας λεπτομερῶς καὶ ἀναλυτικῶς τὴν δρᾶσιν τῆς Διοικούσης Ἐπιτροπῆς, ἀποτελουμένης ἐκ των κ.κ. Φρατέλη Ναχμία, Σάββα Κούλια, Σαμουήλ Ι. Κοέν, Φρ. Φόρτη, δρᾶσιν ὄντως πρωτοφανῆ καὶ ἀποτελεσματικὴν κατὰ τὴν περίοδον τῆς μεγάλης ἐντάσεως τῆς γρίπης, κατὰ τὴν ὁποίαν ἐσώθησαν ἐκ βεβαίου θανάτου καὶ καταστροφῆς πλείοι οἰκογένειαι τῆς Κοινότητός μας, ὡς καὶ προσφύγων ὁμοθρήσκων μας προσωρινῶς ἐγκατασταθέντων ἐνταῦθα».

Φύλλο Μαρτίου 1919, Ἔτος Β', ἀριθ. 6:

«ΒΟΛΟΣ - Τὴν 3ην Μαρτίου ἐ.ἐ. ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς ἐορτῆς τοῦ Πουρίμ ὁ Σύλλογός μας «Ποαλέ Σιών» διωργάνωσεν ὡραίαν χορο-προεσπερίδα ἐν τῇ ἀρχοντικῇ οἰκίᾳ τοῦ κ. Μάρκου Ἠλίας Γκανή, Προξένου τῆς Ἰσπανίας, πάνυ εὐγενῶς προσφερθέντος, καθ' ἣν ἐγένετο ἡ κλήρωσις λαχείου ὑπὲρ τοῦ Ε.Ε.Κ., τὴν διάθεσιν τοῦ ὁποίου εὐγενῶς ἀνέλαβον αἱ Δες Περιστέρα Κόφμαν, Εὐτυχία Ἠλ. Δασκαλάκη καὶ Ματθίδη Μ. Τσεζάνα, διαθέσασαι ὑπὲρ τὰ 150 λαχεῖα. Δυστυχῶς, ὅμως, ἀφ' ἑνὸς μὲν τὸ πένθος ὅπερ ἐσκόρπισε ἐπὶ τὴν διάβασίν τῆς ἡ ἐπάρατος νόσος, ἀποκλείσαν πολλὰς οἰκογενείας τῆς ὡραίας αὐτῆς συγκεντρώσεως... Παρ' ὅλα ταῦτα ἡ ἐορτὴ, ἣν ἐτίμησαν καὶ ἀρκετὰ οἰκογένειαι ἀλλοδόξων συμπολιτῶν μας, μεταξὺ τῶν ὁποίων διακρίνομεν τοὺς κ.κ. Γ. Μαϊμούκαν, διευθυντὴν Κέντρου Ἐφοδιασμοῦ, Πατάλαν, μηχανικὸν ἐλέγχου, Ἀγγελον Παρθένην μετὰ τῆς Δος Χατζηαναγνώστου... διεξήχθη μετὰ μεγάλῃς εὐθυμίας καὶ ὡραιότητος».

ΤΑ ΕΒΡΑΪΚΑ

Ἔνας δρόμος τῆς Καρύστου, στὸ λιμάνι ἀριστερά...

Κεῖ ποῦ δέναν τὰ καίκια καὶ φορτώνανε τὸ μουστο...

Ἦτανε τὰ χρόνια ἐκεῖνα, ἡ παλὴ ἡ ἀγορὰ
Ποῦ πηγαῖναν νὰ ψωνίσουν, κι ἄλλοι πέραναν
γιά... γοῦστο

Κι' ἦσανε ἀραδιασμένα, κάμποσα ἐμπορικὰ
Ποῦ στά ράφια τοὺς ἀπάνω, εἶχαν... δύο τόπια...
ντρίλι

Πιάτα, λάμπες πετρελαίου καὶ λογῆς... μπαχαρικά
Τρεῖς κουβάδες γιά.. πηγάδι καὶ φιτίλια γιά... καν-
τήλι...

Μέ αὐτὰ ὅμως τὰ εἶδη, ζάχαρι, σαποῦνι κι' ἄλλα
Γίνονταν «ἀλισβερίσι», σάν... κατέβαιναν χωριάτες
Παίρνανε τὰ βούτυρά τοὺς, ποῦφερναν σέ μιά
μουκχάλα

Καὶ γι' ἀντάλλαγμα τοὺς δίναν, δύο γυάλινες... κα-
νάτες

Θόρυβος πῆγαινε - ἔλα, δέν ἔχαναν τὸν καιρὸ τοὺς
Ψώνιζαν γιά νὰ προλάβουν, μέρα, τὴν ἐπιστροφή
Κι' ἄλλοι ποῦχαν τελειώσει κι' ἔδεσαν τὸν... γαῖδά-
ρό τοὺς

Πῆγαιναν νὰ κολατσίσουν, πάρα κάτω στῇ... στρο-
φῇ

Κι' ἡ καμπάνα τοῦ Ἄη - Νικόλα, σάν κτυποῦσε...
μεσημέρι

Κλείνανε τὰ μαγαζιά τοὺς, κι' ἔφευγαν γιά... φαγη-
τό

Ἔχοντας μιά... νταμιζάνα, μέ κρασί στὸ ἓνα χέρι
Κι' ἔπαιρναν τὴν... ἀνηφόρα, δίχως... ἀργοπορητό

Κι' ὅπως λέει κι' ὁ λαὸς μας, «μπέικα» τὴν ἐπερ-
νοῦσαν

Ὅλοι οἱ καταστηματάρχες, ποῦσανε σ' αὐτὸ τὸ
δρόμο...

Καὶ «ΕΒΡΑΪΚΑ» τὸν λέγαν καὶ ποτὲ δέν τὸν ξε-
χνοῦσαν

Νὰ τὸ γράφουν καὶ στὸ γράμμα, ποῦστελναν μέ...
ταχυδρόμο

Σήμερα μέσ στὸ δρόμο αὐτό, μέ ζῶα οἱ χωριάτες
Πάσανε νὰ κυκλοφοροῦν, ἀλλὰ μέ τροχοφόρα
Τὰ πλούσια τὰ μαγαζιά, γεμάτα μέ πελάτες...
Κι' ὁλόκληρη ἡ ἀγορὰ, ἔγινε... χρυσοφόρα

Κι' ἂν ἔμεινε κανεὶς παλῆς

Ἔμπορος σέ μιὰν ἄκρη...

Ὅπως κυττάζει σιωπηλὸς

Σκουπίζει κάποιον... δάκρυ...

ΚΩΣΤΑΣ Δ. ΛΑΣΚΑΡΗΣ

(Ἀπὸ τὴν ποιητικὴ συλλογὴ

«Καρυστινές... Ὁμορφιές»,

ποῦ κυκλοφόρησε πρόσφατα)

Του - Μπισβάτ: 'Ο 'Εβραϊός κοντά στη φύση — Προστασία του φυσικού περιβάλλοντος

Τό παρακάτω ἄρθρο τοῦ Ραββίνου 'Ηλία Σαμπενάϊ ἀναδημοσιεύεται, λόγω ἐπικαιρότητας, ἀπό τό βιβλίο «'Ομιλίες Περιόδου 1979» τῆς Μπενέ - Μπερίτ:

Θά ἐπιχειρήσουμε μία σύντομη ἱστορική ἀναδρομή γύρω ἀπό τή σημασία τοῦ Του - Μπισβάτ πού, κυριολεκτικά, σημαίνει ἡ 15η μέρα τοῦ μηνός Σεβάτ.

Ἡ ἱστορία τοῦ 'Ιουδαϊσμοῦ εἶναι μιά ἱστορία γεμάτη ἀπό καινοτομίες, ἀπό καινούργιους καί ἐπαναστατικούς θεσμούς πού εἰσήγαγαν οἱ 'Εβραῖοι σέ διάφορες περιόδους τῆς μακρόχρονης ἱστορίας τους καί πού ἀφησαν ἀνεξίτηλη τή σφραγίδα τους πάνω στήν ἐν γένει πορεία τοῦ ἐβραϊκοῦ λαοῦ, ἀλλά καί ὁλόκληρης τῆς ἀνθρωπότητας. Σάν τέτοιους ἐπαναστατικούς θεσμούς θά μπορούσαμε νά ἀναφέρουμε τή διδασκαλία τοῦ 'Αβραάμ περί Μονοθεϊσμοῦ, τή νομοθεσία τοῦ Δεκάλογου, τήν ἐβδομαδιαία ἀργία τοῦ Σαμπάτ, τό νόμο τοῦ 'Ιωβηλαίου καί πολλούς ἄλλους.

'Απ' αὐτὴν τὴν ἀποψη θά μπορούσαμε νά πούμε πῶς καί τό ἰουδαϊκὸ ἡμερολόγιο, ὅπως αὐτὸ ἀναπτύχθηκε κατὰ τὴ διάρκεια αἰώνων, παρουσιάζει πολλές καινοτομίες ἀπέναντι σ' ὅλα τὰ ἄλλα γνωστὰ ἡμερολόγια. Τό ἐβραϊκὸ ἡμερολόγιο ἀναγνωρίζει τέσσερις ξεχωριστές μέρες τοῦ ἔτους σάν «πρωτοχρονιά». Ἡ κάθε πρωτοχρονιά δέ, ὅπως ἐπεξηγεῖται στὴ Μισνά, Πραγματεία Ρῶς — 'Ασσανά, ἔχει τό δικό της χαρακτῆρα καί συμβολισμό.

Τό Του - Μπισβάτ ἀντιπροσωπεύει τὴ γεωργικὴ πρωτοχρονιά τοῦ ἰουδαϊκοῦ ἡμερολογίου, τό Ρῶς - 'Ασσανά Λαϊλανότ. Ἡ καθιέρωση αὐτῆς τῆς πρωτοχρονιάς ἐγίνε γιὰ λόγους πρακτικούς: Κατὰ τὴν ἐποχὴ τοῦ Ναοῦ δηλαδή, ἔπρεπε νά ὑπάρχει μία ἡμέρα, σύμφωνα μέ τὴν ὁποία θά γινόταν ὁ ὑπολογισμός τῆς ἐτήσιας προσφοράς τῆς δεκάτης, ὅπως καί γιὰ τὸν ὑπολογισμό τῶν ἄλλων γεωργικῶν προσφορῶν: τερομιά, ὀρλά, σεβίητ, κλπ.

Ὅπως ὁ ἐτήσιος φόρος, πού ὁ καθένας ὑποχρεοῦται νά καταβάλλει στό κράτος, ὑπολογίζεται μέ βάση τὸ φορολογικὸ ἢ τὸ οἰκονομικὸ ἔτος ἢ ὅπως τὰ ἔτη σπουδῶν ὑπολογίζονται βάσει τοῦ ἀκαδημαϊκοῦ ἔτους, ἔτσι καί γιὰ τὰ ἀγροτικὰ προϊόντα καί τὰ φρούτα τῶν δένδρων ὁ ὑπολογισμός τῆς ἐτήσιας παραγωγῆς γίνεται μέ βάση τὴν 15η μέρα τοῦ Σεβάτ.

Ἡ καθιέρωση αὐτῆς τῆς ἡμέρας σχετίζεται, φυσικά, μέ τίς εἰδικές κλιματολογικὲς συνθῆκες πού ἐπικρατοῦν στό 'Ερετς - 'Ισραῆλ, ὅπου μέχρι αὐτὴν τὴν ἡμερομηνία ἔχει πέσει τό μεγαλύτερο ποσοστὸ τῶν χειμερινῶν βροχῶν καί ἔκτοτε πλεόν ἀρχίζει ἡ περίοδος τῆς ἀνθίσεως καί τῆς ἀνα-

Κεραμικὸ πιάτο μέ τὰ διάφορα εἶδη φρούτων καί τὴν μπεραχά γιὰ τοὺς καρπούς τῶν δένδρων (Αὐστρία, 19ος αἰώνας).

πτύξεως τῶν φρούτων.

Ἡ ἡμέρα αὕτη, κατὰ τὴν ἰουδαϊκὴ παράδοση, χαιρετίζει τὴν ἐτήσια ἀνανέωση καί ἀναζωογόνηση τοῦ φυσικοῦ κόσμου, μετὰ τὴ βαρεῖα χειμερινή περίοδο, καί πάνω στὰ δένδρα ἀρχίζουν νά διακρίνονται τὰ πρῶτα ἴχνη τῶν καρπῶν. Ὡς ἐκ τούτου ἡ 15η μέρα τοῦ Σεβάτ θεωρεῖται ὡς ἡμέρα τῶν γενεθλίων τῶν φρούτων. Αὕτῃ ἡ ἡμέρα, λοιπόν, σημαίνει τὴν ἀπαρχὴ τῶν ὑποχρεώσεων καί τῶν καθηκόντων τοῦ κάθε 'Εβραίου ἀγρότη, σχετικὰ μέ τό ὕψος τῶν ἐτήσιων προσφορῶν του.

Εἶναι φανερό πῶς ἡ σημασία τῆς ἡμέρας αὐτῆς ἴσχυε κατὰ τὴν περίοδο τοῦ Ναοῦ καί ὅταν τό ἀρχαῖο ἰουδαϊκὸ κράτος διοικετο σύμφωνα μέ τὴν ἰουδαϊκὴ νομοθεσία. Μέ τὴν ἀπαρχὴ τῆς περιόδου τῆς Διασπορᾶς, τῆς καταστροφῆς τοῦ Ναοῦ καί τῆς περιπλανήσεως τῶν 'Εβραίων σέ ὅλο τὸν κόσμο ἔπαψε, αὐτομάτως, ἡ 15η τοῦ Σεβάτ νά ἀποτελεῖ μία ἰδιαίτερη ἡμέρα ἢ ἡμερομηνία.

Ἡ ἀπασχόλησή μας, ὅμως, μέ αὐτὴν τὴν ἡμέρα τοῦ ἡμερολογίου μας, πέρα ἀπὸ τὴν ἱστορικὴ σημασία πού ἔχει, μᾶς προσφέρει καί τὴ δυνατότητα νά ἐντρυφήσουμε καί νά ἐμβαθύνουμε στό πνεῦμα καί τό νόημα τοῦ 'Ιουδαϊσμοῦ καί νά ξεκαθαρίσουμε ὀρισμένες παρεξηγημένες ἀντιλήψεις πού ὁ μὴ ἐβραϊκὸς κόσμος δημιούργησε γιὰ τοὺς 'Εβραίους καί τὸν 'Ιουδαϊσμό.

Κατὰ τὴ μακρόχρονη Διασπορὰ τῶν 'Εβραίων, οἱ τελευταῖοι, κυνηγημένοι καί ἀνυπεράσπιστοι, κλεισμένοι μέσα στό ἀσφυκτικὸ περιβάλλον τῶν γκέττο καί αἰχμαλωτισμένοι ἀπὸ τὰ διεστραμμένα καπρίτσια τῶν ἐκαστοτε μισαλλόδοξων ἀφεντάδων τους, δημιούργησαν στὸν κάθε ἐπιπόλαιο παρατηρητὴ τὴν ἐντύπωση ὅτι ἀποτελοῦν ἕναν ἀντι-κοινωνικὸ λαό, πού τὰ ἐνδιαφέροντά του περιστρέφονται μόνο γύρω ἀπὸ τό ἐμπόριο, ὅτι ἡ Τορά προτρέπει τὸν 'Εβραῖο νά ἀσχολεῖται μόνο μέ χρηματιστηριακὲς δραστηριότητες καί ὅτι, τέλος, οἱ 'Εβραῖοι δὲν ἔχουν κανέναν ἀπολύτως δεσμό μέ τὴ φύση καί μέ τίς χειρωνακτικὲς γεωργικὲς κι ἀγροτικὲς ἀσχολίες.

Γι' αὐτὴ τὴν πλαστογράφηση τῆς εἰκόνας τοῦ 'Εβραίου καί τοῦ 'Ιουδαϊσμοῦ δὲν εὐθύνεται, φυσικά, οὔτε τό ἐβραϊκὸ μας πνεῦμα οὔτε ἡ ὀρθόδοξη μας κληρονομία. Ἡ ἀγρία καί κτηνώδης μεταχείριση τῶν 'Εβραίων ἀπὸ τοὺς

διαφόρους άλλοεθνείς διώκτες είναι η μόνη υπεύθυνη για τόν άποπροσανατολισμό του Έβραίου και τή στροφή του προς τις χρηματιστηριακές μόνο άπασχολήσεις.

Μία σύντομη ιστορική άνασκόπηση του Του - Μπισβάτ άρκει για νά μάς δείξει ποιά είναι πράγματι αυτό τό πνεύμα του Ίουδαϊσμού. Τό Του - Μπισβάτ μάς μεταφέρει στήν άνοικτή ύπαιθρο, εκεί όπου ρέουν τά ποτάμια κι όπου άνθίζουν τά λειβάδια, εκεί όπου ήχει ή φλογέρα του βοσκου κι εκεί όπου ή Ρούθ μάζευε στάχυα μέσα από τούς άγρούς του Μπόαζ. Τό Γκαλούτ, ή Διασπορά κι όχι ο Ίουδαϊσμός μάς μεταμόρφωσε σε περιπλανώμενους έμπόρους και χρηματιστές.

Άς επανέλθουμε, όμως, στο θέμα μας. Πολλά και σπουδαία διδάγματα σχετίζονται μ' αυτή τήν ήμερομηνία τής 15ης του Σεβάτ.

Στόν έβραϊκό άγρό τίποτε δέν ώριμάζει μόνον για τόν άφέντη, κανένα δένδρο δέν άποδίδει καρπούς μόνο για τόν ιδιοκτήτη. Οι νόμοι και οι κανόνες, πού διέπουν τήν προσφορά μέρους τής παραγωγής, έξευγενίζουν και έξυψώνουν τις άπλές ύλιστικές χαρές κι άπολαύσεις, σε έργα και πράξεις γεμάτες άνθρωπισμό. Σε πράξεις πού δείχνουν τή μέριμνα και τό ενδιαφέρον μας για τό συνάνθρωπο και τό γείτονα, μέ τήν προσφορά ενός μέρους τής ετήσιας παραγωγής για άγαθοεργούς και κοινωφελείς σκοπούς. Σε κάθε επέτειο τής 15ης του Σεβάτ, ή ιουδαϊκή νομοθεσία άπευθύνεται στόν κάθε δικαιοϋχο και ιδιοκτήτη τών δώρων τής φύσεως, λέγοντας προς αυτόν: συγκράτησε τόν έαυτό σου· μή συλλέγεις τά πάντα για τόν έαυτό σου· άφησε κάποια γωνίτσα του χωραφιου σου για τό φτωχό και τόν μη έχοντα.

Ή ιουδαϊκή νομοθεσία άπέχει πολύ και διαφέρει ριζικά από τή θεωρία του άνωθεν έπιβαλλόμενου (κατευθυνόμενου) σοσιαλισμού ή τή θεωρία τής δικτατορίας του προλε-

ταριάτου. Έκεί όπου αυτές οι θεωρίες ίσοπεδώνουν τήν άτομικότητα του χαρακτήρα και τήν προσωπικότητα του άτόμου, ο Ίουδαϊσμός έπιτάσσει τήν άγάπη και τή μέριμνα για τό συνάνθρωπο, σάν ένα υπέρτατο θρησκευτικό χρέος και καθήκον.

Μέχρι τις άρχές του 16ου αιώνα τό Του - Μπισβάτ δέν άποτελεί παρά μία ιστορική άνάμνηση τών κανόνων εκείνων πού διέϋθυναν τήν άγροτική ζωή του άρχαίου ιουδαϊκού κράτους. Από τήν έποχή, όμως, εκείνη άναβιώνει έκ νέου ή σημασία και ο συμβολισμός τής 15ης μέρας του Σεβάτ. Υπό τήν επίδραση τών σοφών Καββαλιστών τής Σάφεντ άναβιώνει έκ νέου τό Του - Μπισβάτ, υπό μία νέα μορφή — σάν Γιορτή τών φρούτων. Από τότε χρονολογούνται τά βασικά ήθη και έθιμα του Του - Μπισβάτ, δηλαδή ή άπαγγελία τών ειδικών μπεραχότ για τά φρούτα τής γής και τούς καρπούς τών δένδρων. Πάντοτε δέ καταβαλλόταν ιδιαίτερη προσπάθεια όπως στο τραπέζι, γύρω άπό τό όποιο είναι συναθροισμένη όλη ή οικογένεια, νά υπάρχει λίγο σιτάρι, σταφύλια, σύκα, ρόδια, έλιές, άμύγδαλα και μέλι — πού είναι τά έφτά είδη, για τά όποια ο Θεός εύλόγησε τή Γή του Ίσραήλ.

Ή άναβίωση του Του - Μπισβάτ από τούς Καββαλιστές άποτελούσε έναν καινούργιο τρόπο μέ τόν όποιο εξέφρασαν τούς πανάρχαιους και άκατάλυτους δεσμούς πού ένώνουν τόν έβραϊκό λαό μέ τή Γή τής Έπαγγελίας. Υπ' αυτή δέ τήν έννοια, ή συνεισφορά του Του - Μπισβάτ για τή διαιώνιση αυτού του δεσμού στις καρδιές τών Έβραίων είναι πολύ σημαντική.

Μέ τήν άπαρχή τής έπιστροφής τών πρώτων Έβραίων σκαπανών στο Έρετς - Ίσραήλ και, κυρίως, μετά τή σύσταση του Κράτους, ή 15η του Σεβάτ προσέλαβε και πάλι νέες διαστάσεις και περιεχόμενο, έξελισσόμενη σε Χάγκ Άνετιότ, στή «γιορτή του φυτέματος» δένδρων. Μέ αυτή τή νέα μορφή τής έκφράζει, πέρα από τούς δεσμούς λαού και γής, τήν άγάπη και τή μέριμνα του Έβραίου για τή φύση και τήν άνάπτυξη και προστασία του φυσικού περιβάλλοντος.

Τό ενδιαφέρον του Έβραίου για τή φύση, γενικά, και για τά δένδρα ειδικότερα, δέν είναι κάτι τι καινούργιο για τήν έβραϊκή ιστορία. Είναι χαρακτηριστικό ότι μεταξύ τών κανόνων εκείνων πού θεσπίζει ή Τορά για τούς νεοφερμένους άποίκους τής Γής Χαναάν είναι κι ο εξής:

«Όταν πολιορκείς πόλιν τινά, ήμέρας πολλές, πολέμων αυτήν διά νά έξουσιάσης αυτήν, δέν θέλεις έξολοθρεύσει τά δένδρα αυτής, καταφέρων εις αυτά πέλεκυν... και δέν θέλεις κόψει αυτά. Διότι, μήπως είναι άνθρωπος τό δένδρον του άγρου, ώστε νά έλθει έναντίον σου έν τή πολιορκία;» (Δευτερ. 20:19).

Τήν ίδια μέριμνα για τό δένδρο έκφράζει και ή παρακάτω άλληγορική ραββινική διδασκαλία:

«Όταν ένας κόβει ένα όπωροφόρο δένδρο, τό κλάμα του δένδρου σκεπάζει όλον τόν κόσμο από τή μία ως τήν άλλη άκρη· μόνο πού τό κλάμα αυτό δέν συλλαμβάνεται από τό ανθρώπινο αυτόν».

Θά κλείσουμε μέ μία σχετική διδασκαλία του περίφημου Ραμπί Γιοχανάν μπέν Ζακκάι:

«Έάν τή στιγμή πού άσχολεύσαι μέ τό φύτεμα ενός δένδρου έλθουν και σου είπουν: Ήρθε ο Μασίαχ! Πρώτα θά άποπερατώσεις τό φύτεμα και έπειτα θά πäs νά τόν προϋπαντήσεις».

ΧΡΟΝΙΚΑ זכרונות

**Μηνιαϊον όργανον του Κεντρικού Ίσραηλτικού
συμβουλίου τής Ελλάδος
Γραφεία: Πειραιώς 46, Άθήναι (106) - Τηλέφ.
52.29.153**

Έκδότης: τδ Κ.Ι.Σ. εκπροσωπούμενον υπό του Προέδρου
του κ. Ίωσήφ Λόβιγгер, ο όποιος είναι και υπεύθυνος
συμφώνως τω νόμω (Πειραιώς 46 - Άθήναι).

Επιμέλεια έκδόσεως: Νίκος Τσαπίδης, μέλος
τής Ένώσεως Συντακτών Περιοδικού Τύπου.
Υπεύθυνος φωτοσυνθέσεως: Κατσαούνης
ΕΠΕ Σπ. Δοντά 10, Άθήναι

ΤΕΥΧΟΣ 25 • ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 1980 • ΤΕΒΕΤ 5740

● Ή άναδημοσίευσις κειμένων είναι έλευθερία
μέ τήν προϋπόθεση ότι θά άναφέρεται ή πηγή: Πε-
ριοδικό «Χρονικά», Κεντρικού Ίσραηλτικού Συμ-
βουλίου.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΝΤΡΕΪΦΟΥΣ:

‘Η αφόρητη αλήθεια

«Γιατί ή υπόθεσις Ντρέϋφους, γιά τήν όποία τόσα πολλά έχουν είπωθή καί γραφή, εξακολου-
θεϊ καί σήμερα νά είναι άκόμη ζεστή, επίκαιρη,
παρούσα;»: τό έρώτημα αύτό έθεσαν οι Jean
Cherasse καί Patrice Bousset, συγγραφείς του
βιβλίου: «Dreyfus ou l' intolérable verité» (Paris
Pygmalion, 1975) σέ διάφορες προσωπικότητες
της Γαλλίας, διαφορετικής πολιτικής τοποθετή-
σεως.

‘Απάντησαν, μεταξύ άλλων οι Fr. Brigneau
(άρχισυντάκτης της έφημερίδος «Minute»), Al.
Krivine (έπικεφαλής τμήματος της τ. Κομμουνι-
στικής Ligue), M. Debre (τ. πρωθυπουργός,
γκωλλιστής), Ed. Faure (τ. πρωθυπουργός -
πρόεδρος της Βουλής, κεντρώος) καί Fr. Mitte-
rand (σοσιαλιστής).

‘Από τις άπαντήσεις αυτές, κι από άλλες, δί-
νουμε μερικά άποσπάσματα μέσα στο κύριο κεί-
μενο πού άκολουθεϊ:

‘Η ιστορία του Ντρέϋφους γυρίστηκε καί
προσφάτως σέ ταινία στή Γαλλία (τό 1974), μέ
σενάριο του ίδιου συγγραφέα J. Cherasse καί μέ
τόν ίδιο τίτλο του βιβλίου.

‘Υπενθυμίζεται ότι καί στήν ‘Ελλάδα γυρίστη-
κε ταινία μέ τόν τίτλο «είμαι άθώος», μέ τους ‘Α.
‘Αλεξανδράκη, Λ. Κωνσταντάρα, Δ. Μυράτ, Β.
Ζουμπουλάκη κ.ά. (Προεβλήθη τελευταίως από
τήν τηλεόραση της ΕΡΤ, στίς 5 Δεκεμβρίου
1979).

Τό άρθρο πού άκολουθεϊ είναι μεταφρασμένο
άπό τά ούγγρικά. ‘Αξιζει νά τό διαβάσουν, ιδιαι-
τερα οι νεώτεροι, γιά νά δοϋν άνάγλυφα τήν άδι-
κία στήν όποία μπορεί νά όδηγήσουν οι θρη-
σκευτικές καί φυλετικές διακρίσεις καί τό μίσος.

ΟΛΟΚΛΗΡΗ Η ΑΛΗΘΕΙΑ
ΣΤΗΝ ΥΠΟΘΕΣΗ ΝΤΡΕΪΦΟΥΣ

Στίς 5 ‘Ιουνίου 1908 ή ούγγρική έφημερίδα Ma-
gyarország δημοσίευε τά παρακάτω:

«Τό λείψανο του Ζολά στο Πάνθεον. ‘Από τό Πα-
ρίσι μαθαίνουμε ότι χθές, στο νεκροταφείο της
Μονμάρτης έγινε ή έκταφή του λείψανου του Ζολά.
‘Επειδή τό έξωτερικό δρύινο φέρετρο είχε πιά δια-
λυθεί τό μολυβένιο φέρετρο, άφού τοποθετήθηκε
μέσα σέ καινούργιο δρύινο, ξεκίνησε μέ νε-
κροφόρα άμαξα, γύρω στίς 8 παρά τέταρτο τό βρά-
δυ, γιά τό Πάνθεον. ‘Η νεκροφόρα έφθασε μπροστά
στο Πάνθεον, γύρω στίς 8 τό βράδυ, όπου ήσαν μα-
ζεμένα 8 - 10 χιλιάδες άτομα, από τά όποία άλλα ά-
ποδοκίμαζαν καί άλλα ζητωκραύγαζαν. Μιά όμάδα
φοιτητών έκανε διαδήλωση καί φώναζαν νά μή θα-
φτεί τό λείψανο μέσα στο Πάνθεον. Προσπάθησαν
μάλιστα νά περάσουν μέσα στο Πάνθεον κραυγά-
ζοντας:

— Κάτω ό Ζολά! Ζήτω ό βασιλιάς!

Οι άστυνομικοί, πού ήσαν μπροστά στα κάγκελα
του Πάνθεου, άπομάκρυναν τούς φοιτητές. Οι μο-
ναρχικοί έτοιμάζουν γιά σήμερα μεγαλύτερη διαδή-
λωση. Κατά τις χθεσινές διαδηλώσεις ή άστυνομία
συνέλαβε 40 άτομα. Πάνω σ’ ένα διαδηλωτή βρέ-
θηκε γεμάτο περίστροφο. ‘Από τις άνακρίσεις άπο-
δείχθηκε ότι τή διαδήλωση όργάνωσε τό μοναρχικό
σωματείο «Patrie Française».

Πρίν τό μεσημέρι σήμερα έγινε, στα πλαίσια της
συνθησμένης τελετής, ή ταφή του λείψανου, μέ πα-
ρέλαση στο τέλος, μπροστά στο φέρετρο στρατιω-
τικών τμημάτων. ‘Ενώ γίνονταν αυτά, γύρω από τό
Πάνθεον, άγριες διαδηλώσεις λάβαιναν χώρα. ‘Ομά-
δες διαδηλωτών, άφού έσπασαν σέ πολλά σημεία
τή ζώνη πού σχημάτιζαν οι άστυνομικοί, όρμησαν
πάνω στίς άμαξες καί τ’ αυτοκίνητα πού μετέφεραν
τά λουλούδια, κατάφεραν νά άρπάξουν μερικά στε-
φάνια καί νά τά ρίξουν μέ κραυγές πάνω στο πλη-
θος. ‘Η χήρα του Αϊμιλίου Ζολά, πού έστεκε όρθια
στα σκαλοπάτια, παρακολούθησε όλη τήν άναταρα-
χή καί ξέσπασε σέ κλάματα. ‘Η άστυνομία τελικά, μέ
έπέμβαση, έβαλε τέλος στίς άγριότητες καί ή συμ-
πλοκή πού άκολούθησε τέλειωσε μετά 5 λεπτά.

‘Από τό Παρίσι ακόμα μαθαίνουμε ότι, μετά τήν
ταφή του Ζολά μέσα στο Πάνθεον άγνωστο άτομο
πυροβόλησε μέ περίστροφο καί τραυμάτισε τόν
Ντρέϋφους. Τό τραύμα του Ντρέϋφους δέν είναι
σοβαρό. ‘Η άστυνομία άναζητά τόν άγνωστο δολο-
φόνο.

Τήν επομένη (6 ‘Ιουνίου 1908) ή ίδια έφημερίδα
γράφει: «Πυροβόλησαν τόν Ντρέϋφους. ‘Από τό
Παρίσι μαθαίνουμε ότι ό άνθρωπος πού μέσα στο
Πάνθεον πυροβόλησε δύο φορές τόν Ντρέϋφους,
δέν είναι άλλος από τόν Gregory, συνεργάτη των
μοναρχικών έφημεριδων Gaulois καί France Militai-
re ήλικίας 63 χρονών. Τό πλήθος όρμησε πάνω στο
δολοφόνο καί τόν κακοποίησε άγρια. Τό πρόσωπο
του γέμισε άμέσως αίματα καί τά ρούχα του έγιναν
κομμάτια. ‘Η άστυνομία μέ πολύ κόπο μπόρεσε νά

τόν έλευθερώσει από τό πλήθος, πού είχε πέσει πάνω του καί νά τόν μεταφέρει κατόπιν στό φυλάκιο όπου τόν άνέκρινε.

Έκει ό Gregory είπε ότι, νιώθοντας σάν φρουρός - άγγελος τής τιμής του γαλλικού στρατού, πυροβόλησε τόν Ντρεΰφους, γιά νά μή πάρει μέρος ό στρατός ενάντια στή διαδήλωση, πού θά γινόταν, τήν ώρα τής τελετής στή μνήμη του Ζολά.

Από τήν άκτινογραφία φάνηκε ότι δέν έχει σφαίρα στό σώμα του ό Ντρεΰφους καί ή γιαιτρεία του θά γίνει γρήγορα. Στο προσκέφαλό του ήλθαν τρεις ύπουργοί καί ό εκπρόσωπος του προέδρου Fallieres. 'Ο Ντρεΰφους περιορίστηκε νά πει: «'Εμένα πιά τίποτε δέν μπορεί νά εκπλήξει σ' αυτή τή ζωή!»

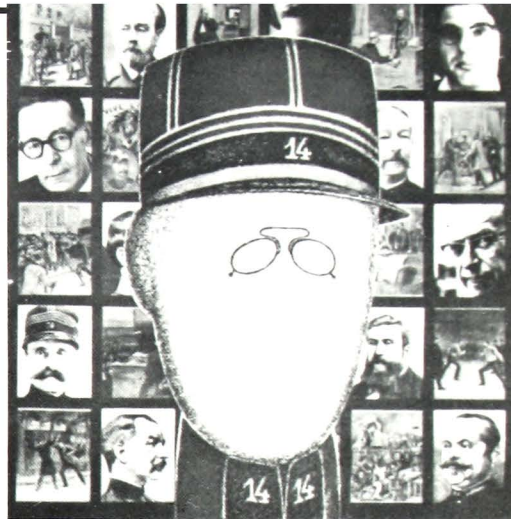
'Ο άπόστρατος ταγματάρχης Ντρεΰφους γιαιτρεύτηκε γρήγορα από τά τραύματά του, ενώ ό δολοφόνος Gregory άπαλλάχθηκε από τό όρκωτό δικαστήριο, διότι αυτό δέχθηκε ότι ή δολοφονική του άπόπειρα έγινε από βρασμό ψυχικής όρμης. Τό λείψανο του Ζολά άναπαύεται εϊρηνικά μέσα στό Πάνθεον, όπου είναι θαμμένοι οί μεγάλοι του γαλλικού έθνους. 'Η συζήτηση όμως γύρω από τήν ύπόθεση Ντρεΰφους συνεχίζεται.

Παρά όλον ότι από τό 1899 ό Ντρεΰφους άφησε πίσω του τό νησί του Διαβόλου, τό 1906 άποκαταστάθηκε καί μετά πολέμησε μέχρι τέλος στον πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο, πολλοί ήσαν ακόμα εκείνοι, πού μέχρι τό 1930, θεωρούσαν Γερμανό κατάσκοπο, τόν άλλοτε λοχαγό στό τμήμα πληροφοριών του 2ου Γραφείου του Γαλλικού Έπιτελείου. 'Η άλήθεια φωτίστηκε τό καλοκαίρι του 1930 από τόν φόν Schwarzkorpen, άπόστρατο άντισυνταγματάρχη, άλλοτε στρατιωτικό ακόλουθο τής γερμανικής Πρεσβείας στό Παρίσι. 'Όταν δημοσιεύτηκαν τ' άπομνημονεύματά του ό Schwarzkorpen δέν ζούσε πιά. Τίς σημειώσεις του, έδωσε στήν δημοσιότητα ό συνταγματάρχης Bernhard Schwertfeger καί έτσι ξεκαθάρισε ό Ντρεΰφους από τίς κατηγορίες. 'Εκείνη τήν εποχή ό ήρωας τής δίκης ήταν 74 χρόνων. 'Η ψυχική του άνακούφιση ήταν μεγάλη, διότι τώρα όλοι όσοι είχαν άμφιβολίες θά μάθαιναν ότι δέν ήταν αυτός πού πούλησε τό μυστικό του Γαλλικού Έπιτελείου, αλλά ένας ξεπεσμένος άριστοκράτης άξιωματικός, ό ταγματάρχης Ferdinand Walsin Esterhazy.

'Η ύπόθεση Ντρεΰφους αρχίζει τό 1894. Τήν εποχή εκείνη σκληρός άγώνας γινόταν μεταξύ τής γαλλικής άντικατασκοπείας καί τής γερμανικής ύπηρεσίας πληροφοριών. Τό 2ο Γραφείο πληροφοριών του Γαλλικού Έπιτελείου μαθαίνει ότι ένας άξιωματικός του Έπιτελείου πούλησε στους Γερμανούς σπουδαία μυστικά, διάφορα χαρτιά καί χάρτες, πού τά πήρε στά χέρια του ό άντισυνταγματάρχης Schwarzkorpen, στρατιωτικός ακόλουθος τής πρεσβείας του αυτοκράτορα Γουλιέλμου, στό Παρίσι. Ένας πράκτορας τής γαλλικής άντικατασκοπείας κατάφερε νά κλέψει από τόν προθάλαμο τής Πρεσβείας ένα σπουδαίο στοιχείο. Τό λάφυρο ήταν ένα σημείωμα (bordereau) δηλαδή συνοδευτικό ύπόμνημα, πού είχε γραμμένα, κατά σειρά, τά ύλικά τά όποια ό άγνωστος κατάσκοπος παρέδωσε στό Γερμανό στρατιωτικό ακόλουθο. Τό σημείωμα (bordereau) πού ήταν χειρόγραφο, έλεγε τά εξής:

«Δέν πήρα μήνυμα εάν θέλετε νά συναντηθεϊτε μαζί μου. Παρά τούτο, σας στέλνω μερικές σπουδαίες πληροφορίες δηλαδή:

1. Σχόλιο, σχετικό με τό ύδραυλικό φρένο του πυ-

ροβόλου των 120 χλσ. καθώς καί περίληψη συμπερασμάτων από τήν πείρα λειτουργίας του.

2. Σχόλιο, πού άφορά τίς μονάδες άμσης κρούσης. Τό νέο σχέδιο προβλέπει μερική κινητοποίηση.

3. Σχόλιο, σχετικό με τήν κινητοποίηση των μονάδων πυροβολικού.

4. Σχόλιο, γιά τή Μαδαγασκάρη.

5. Προσωρινό έγχειρίδιο βολής πεδινού πυροβολικού (1894, 14 Μαρτίου)

'Η άπόκτηση του πίο πάνω τελευταίου στοιχείου, ήταν εξαιρετικά δύσκολη διότι καί εγώ ακόμα, μόνο γιά λίγες ήμέρες μπορώ νά τά έχω στή διαθεσή μου. 'Ο ύπουργός Στρατιωτικών έχει τυπώσει, γιά τό πυροβολικό άντίτυπα άπ' αυτό σέ περιορισμένο άριθμό τό δέ Σώμα είναι ύπεύθυνο γι' αυτά. Κάθε άξιωματικός πού εφοδιάζεται με τέτοιο άντίτυπο, είναι ύποχρεωμένος νά τό έπιστρέψει μετά τά γυμνάσια. 'Εφ' όσον λοιπόν σας ενδιαφέρει αυτό καί θέλετε νά κρατήσετε, σημειώσεις — έξ ανάγκης δέ τό βιβλίο είναι στά χέρια μου ακόμα, — τότε θά σας τό ξαναστείλω. Φυσικά αυτό θά γίνει έφ' όσον δέν θέλετε νά τό άντιγράψετε ολόκληρο. Διότι καί σ' αυτή τήν περίπτωση μπορώ νά σας στείλω άντίγραφο. Αυτή τή στιγμή ξεκινώ γιά γυμνάσια».

'Ο συνταγματάρχης Sandherr, προϊστάμενος στό τμήμα άντικατασκοπείας, δέν ήταν βέβαια γραφολόγος, όταν όμως πήρε στά χέρια του τό λεπτό, άσπροκίτρινο καί με τετραγωνίδια χαρτί, νόμισε πώς ξέρει ποιός ήταν αυτός πού τό έγραψε. 'Ο Sandherr, όπως καί οί περισσότεροι Γάλλοι άξιωματικοί, ήταν άντισημίτης. Οί έπηρεασμένοι στή μόρφωσή τους από τό πνεύμα των παάδων, άξιωματικοί, όταν έμαθαν πώς τοποθετήθηκε στό Έπιτελείο, έστω καί προσωρινά, ένας Έβραϊός, άναστατώθηκαν πολύ. 'Ο δοκιμαζόμενος άξιωματικός ήταν ό 'Αλφρέδος Ντρεΰφους, πού είχε τελειώσει τίς στρατιωτικές του σπουδές με εξαιρετη έπίδοση καί ύστερα από πολύχρονη ύπηρεσία σε στρατιωτικές μονάδες πέτυχε αυτή τήν τιμητική τοποθέτηση. Κατά τ' άλλα ό Ντρεΰφους δέν διέφερε πολύ από

τούς άλλους συναδέλφους του αξιωματικούς. Ὅπως ἐκεῖνοι, ἔτσι καὶ αὐτὸς τιμοῦσε τοὺς ἀνwertους του καὶ εἶχε τὴ στενοκεφαλί, πού χαρακτηρίζει τοὺς αξιωματικούς τῆς ἐποχῆς (καὶ σὲ πολλοὺς στρατοὺς ἀκόμα καὶ σήμερα).

Ὁ Ντρέϋφους μποροῦσε νὰ πούμε, ὕστερα ἀπὸ ὅσα ξέρουμε σήμερα, ὅτι δὲν ἦταν ὁ κύριος ἥρωας, ἀλλὰ τὸ θέμα ὑποθέσεως μὲ τὸ ὄνομά του, πού ἐπὶ δεκαετίες φούντωνε τὰ πολιτικά πάθη, ὅχι μόνον στὴ Γαλλία, ἀλλὰ σ' ὁλόκληρο τὸν κόσμο. Ὁ κύριος ἥρωας τῆς ὑποθέσεως, βρίσκεται μεταξὺ ἐκείνων πού στάθηκαν στὸ πλευρὸ τοῦ Ντρέϋφους. Στὴν ὑπόθεση Ντρέϋφους πρωτοστάτησε, πραγματικά, ὁ Αἰμίλιος Ζολά. Ὁ μεγάλος συγγραφέας, πού πολὺ πρὶν ἀπὸ τὴν ὑπόθεση Ντρέϋφους, εἶχε γράψει τὸ δονμὰ του στὴν ἱστορία τῆς λογοτεχνίας μὲ τίς πνευματικές του ἐπιτυχίες, ἦλθε τώρα μὲ τοὺς ἀγῶνες πού ἔκανε γιὰ τὸν καταδικασμένον ἀδίκῃ ἀξιωματικῷ, νὰ λάμψει στὸν πολιτικὸ καὶ κοινωνικὸ στίβο ἐμπεικνύοντας τὸ ἀνθρώπινον μεγαλεῖο του καὶ τὴ μαχητικὴ ἀποφασιστικότητά του γιὰ τὴν πρόοδο.

Διότι ὁ Ντρέϋφους καταδικάστηκε ἀδίκῃ. Τὸ μοναδικὸ ἐναντίον του στοιχείο ἦταν τὸ σημεῖωμα (bordereau) πού ἀναφέραμε πρὶν πάντων, γιὰ τὸ ὁποῖο μετὰ τὸν συνταγματάρχη Sandherr καὶ μερικοὺς ἄλλους γραφολόγοι ἀποφάνθηκαν πῶς ἦταν ἀπὸ τὸν Ντρέϋφους. Ὁ πρῶτος γραφολόγος πού βεβαίωσε τοῦτο, ἦταν ὁ Μαρκήσιος Mercier du Paty de Clam ταγματάρχης τοῦ Ἐπιτελείου. Μὲ τὴ βεβαίωση αὐτὴ ἐνημερώθηκε ὁ στρατηγὸς Gonse, ἀναπληρωτῆς τοῦ ἀρχηγοῦ τοῦ Ἐπιτελείου, αὐτὸς τὸ ἀνέφερε στὸν ἀρχηγὸ τοῦ Ἐπιτελείου στρατηγὸ Boisdeffre, καὶ αὐτὸς μὲ τὴ σειρά του στὸν ὑπουργὸ Στρατιωτικῶν, στρατηγὸ Mercier. Γιὰ ὅ,τι ἔκαναν, δὲν εἶχαν καμμιά ἀμφιβολία, δηλαδὴ πού πίστευαν ὅτι ὁ Ντρέϋφους ἦταν προδότης, διότι ὅλοι τους, λίγο - πολὺ, ἦταν ἀντισημίτες. Τίς ὑποψίες τους γιὰ τὸν Ντρέϋφους ἦλθε νὰ ἐνισχύσει καὶ ἓνα μῆνυμα μὲ ὑπογραφή τὸ ψευδώνυμον Alexandrine, τὸ ὁποῖον ἔστειλε ὁ Schwarzkoppen στὸν στρατιωτικὸ ἀκόλουθο τῆς Ἰταλίας, στὸ Παρίσι, Ranizzardi, στενὸ συνεργάτη του. Καὶ τὸ μῆνυμα αὐτὸ ἔπεσε στὰ χέρια τῆς γαλλικῆς ἀντικατασκοπείας.

«Στέλνω μαζί καὶ 12 χάρτες γιὰ τὸν Nizza, πού αὐτὸς ὁ παλιάνθρωπος D... ἄφησε σέ μένα γιὰ λογαριασμό σας. Τοῦ ἔκανα γνωστὸ ὅτι δὲν θέλετε νὰ ἔχετε ξανά ἐπαφὴ μαζί του. Ἀπαντήσε ὅτι ἐγὶνε παρανόηση καὶ θὰ κάνει κάθε δυνατό γιὰ ἱκανοποίησή σας. Εἶπε ἐπίσης πῶς ἀναγνωρίζει τὴν ἐπιμονή του καὶ ζητάει νὰ τὴν παραβλέψετε. Τοῦ ἀπάντησα ὅτι εἶναι ἀνόητος καὶ ὅτι δὲν πιστεύω, γιὰ σας, νὰ ἐπιδιώξετε ξανά ἐπαφὴ μαζί του.

Τόσον ὁ ἐπικεφαλῆς τῆς ἀντικατασκοπείας ὅσον καὶ οἱ προϊστάμενοί του ἦταν βέβαιοι ὅτι ὁ μυστηριώδης D. δὲν ἦταν δυνατό νὰ εἶναι ἄλλος ἀπὸ τὸν Dreyfus, ἀν καὶ ὁ κατηγορούμενος λοχαγὸς ἀρνήθηκε. Τὴν ἀρνήσή του δυνάμει περισσότερο ἡ γνώμη τοῦ γραφολόγων ἐκείνων πού εἶχαν ἀποφανεθεῖ ὅτι τὸ σημεῖωμα (bordereau) δὲν ἦταν δυνατό νὰ προέρχεται ἀπὸ τὸν Ντρέϋφους. Ὑπῆρχαν ἐπίσης καὶ ἄλλα στοιχεῖα — ὅτι π.χ. ὁ Ντρέϋφους δὲν μποροῦσε νὰ ἔχει τὰ χαρτιά ἐκεῖνα πού κατὰ τὸ σημεῖωμα (bordereau) παρέδωσε στοὺς Γερμανοὺς, ἀφοῦ δὲν ἐτοιμαζόταν γιὰ γυμνάσια — τὰ ὁποῖα βεβαίωσαν τὴν ἀθωότητά τοῦ λοχαγοῦ. Παρ' ὅλα αὐτὰ ὅμως τοῦ ἀπαγγέλθηκε κατηγορία. Εἶναι πολὺ πιθανόν, οἱ τότε ἀρχηγοὶ τοῦ γαλλικοῦ στρατοῦ νὰ εἶχαν ἐγκαίρια ὀπισθοχωρήσει, εἰάν δὲν εἶχε ξεκινήσει, μὲ ἀφορμὴ τὴν ὑπόθεση, ταυτόχρονη ἀντιβραϊκὴ ἐκστρατεία τῶν ἐφημερίδων, μὲ ἐπικεφαλῆς τὴν ἀντιβραϊκὴ ἐφημερίδα Libre Parole. Ὁ ἀρχισυντάκτης τῆς ἐφημερίδας αὐτῆς, πῆρε σχετικές πληροφορίες, γιὰ τὴν ὑπόθεση Ντρέϋφους, ἀπὸ τὸν ταγματάρχη Hubert

Henry. Ὁ Henry, ἀποφασισμένος γιὰ ὅλα καὶ πρὸ πάντων γιὰ τὴν καριέρα του, ὑπηρετοῦσε στὸ τμήμα τοῦ συνταγματάρχη Sandherr. Μέρα μὲ τὴ μέρα εἶχε τὴν αἴσθηση ὅτι οἱ περισσότεροὶ ἀπὸ τὸ σῶμα τῶν ἀξιωματικῶν, ἀριστοκρατικῆς αὐτοὶ προέλευσης, λόγω τῆς καταγωγῆς του ἀπὸ χωρικοὺς, τὸν θεωροῦσαν κατώτερο. Νόμιζε λοιπὸν ὅτι τοῦ δινόταν τώρα ἡ εὐκαιρία νὰ κερδίσει πίστη, παράσημο καὶ προαγωγὴ, μαγεiriόνοντας τὸ ψηφὸ του στὴ φλόγα πού ἀναψε ἡ ὑπόθεση Ντρέϋφους.

Ἡ πρώτη συνεδρίαση τοῦ ἀπὸ ἑπτὰ μέλη στρατοδικείου γιὰ τὴν ὑπόθεση Ντρέϋφους ἐγίνε στίς 19 Δεκεμβρίου 1894. Ἐκπρόσωπος τοῦ ὑπουργοῦ Στρατιωτικῶν, μέσα στὴν αἴθουσα, ἦταν ὁ ταγματάρχης Marie Georges Picquart. Ὁ ταγματάρχης γνώριζε ἀπὸ παλιά τὸν κατηγορούμενον, διότι τὸν εἶχε μαθητὴ στὴ στρατιωτικὴ σχολή. Ὁ καθηγητῆς δὲν ἐνοιώθη καὶ πολλὰ συμπάθεια γιὰ τὸ μαθητὴ. Τὸν θεωροῦσε αὐστηρῶς πειθαρχικὸ, χωρὶς ὅμως ἐξαιρετικές δυνατοότητες ἀνθρώπου. Ὁ καλλιερημένος καὶ εὐαίσθητος Picquart ἦταν ὁ νεώτερος ταγματάρχης τοῦ στρατοῦ καὶ δὲν πολυσυμπαθοῦσε τίς αὐστηρές καὶ κουραστικές φάσεις τῶν στρατοδικῶν. Παρὰ τοῦτο ὅμως προσπάθησε νὰ παρακολουθήσει τὴν συνεδρίαση χωρὶς προκατάληψη. Τὴν ἄλλη μέρα, ἀναφέροντας στὸ στρατηγὸ Mercier, ὑπουργὸ Στρατιωτικῶν, τοῦ ἔκανε γνωστὸ ὅτι τὰ στοιχεῖα ἐνοχῆς τοῦ Ντρέϋφους εἶναι λίγα καὶ ὅτι ἡ ὑπεράσπιση ἀμφισβήτησε ζωηρὰ τὴν ἀξιοπιστία τους.

Ὁ ὑπουργὸς ἔδωξε τὸν ταγματάρχη καὶ κάλεσε ἀμέσως τὸν συνταγματάρχη Sandherr. Ὁ συνταγματάρχης παρουσιάστηκε ἔχοντας μαζί του τὸν φάκελο μὲ τὴν ὑπόθεση τοῦ Ντρέϋφους. Ὁ στρατηγὸς μὲ διαρκῶς αὐξανόμενη νευρικότητα ξεφύλλιζε τὰ χαρτιά καὶ βεβαιωνόταν πράγματι ὅτι τὰ υπάρχοντα στοιχεῖα μὲ μεγάλῃ δυσκολία μποροῦσαν νὰ καταδικάσουν τὸν Ντρέϋφους. Ἦταν λοιπὸν πιθανόν, τὸ στρατοδικεῖο νὰ τὸν ἀπαλλάξει καὶ τὸ ἐνδεχόμενο αὐτό, σ' ἀντίθεση μὲ τὴν κοινὴ γνώμη πού εἶχε πεισθεῖ γιὰ τὴν ἐνοχὴ τοῦ Ντρέϋφους, νὰ προκαλέσει μεγάλο σκάνδαλο, μὲ ἐπακόλουθο νὰ ἀναγκασθεῖ σὰν ὑπουργὸς, νὰ παραιτηθεῖ. Ἡ σκέψη αὐτὴ τὸν ἀναστάτωσε καὶ γι' αὐτό, ἀδιαφορώντας γιὰ τὴν ὥρα, πού εἶχε περάσει τὰ μεσάνυχτα, κάθισε ὁ ἴδιος καὶ ἔγραψε σχόλιο γιὰ τὸν Ντρέϋφους. Τὸ γραπτὸ, κλειστήκει μέσα σὲ ἐπιστολικὸ φάκελο, πού παρέλαβε ὁ ταγματάρχης Mercier du Paty de Clam, μὲ τὴν ἐντολὴ ὅπως στὸ τέλος τῆς ἀκροαματικῆς διαδικασίας καὶ προτοῦ οἱ δικαστὲς ἀποσυρθοῦνε γιὰ νὰ βγάλουν ἀπόφαση, τὸν παραδώσει, χωρὶς νὰ τὸν καταλάβει κανεῖς, στὸν πρόεδρο τοῦ στρατοδικείου. Ἔτσι τὸ περιεχόμενο τοῦ κλειστοῦ αὐτοῦ ἐπιστολικοῦ φακέλου ἔκρινε, προσωρινά, τὴν τύχη τοῦ Ντρέϋφους. Διότι γιὰ τοὺς ἀξιωματικούς πού συγκροτοῦσαν τὸ στρατοδικεῖο, ἡ γνώμη τοῦ στρατηγοῦ καὶ ὑπουργοῦ Στρατιωτικῶν, σήμαινε διαταγή. Ὁμόφωνα λοιπὸν κήρυξαν ἐνοχὸ τὸν Ντρέϋφους, γιὰ προδοσία τῆς πατρίδος καὶ τὸν καταδίκασαν σὲ δήμευσιᾶ καθαίρεση καὶ ισόβια κάθειρξη σὲ φρούριο.

Ὁ λοχαγὸς, ξερώντας τὴν ἀθωότητά του καὶ ἀντιμετωπίζοντας τὰ γεγονότα χωρὶς νὰ καταλαβαίνει, ὑποβλήθηκε πρῶτα στὴν καθάριση, πού ἐγίνε στίς 5 Ἰαν. 1895. Στὴν αὐλὴ τῆς Στρατιωτικῆς Σχολῆς — πού ἄλλοτε μαθήτευσε ὁ Ντρέϋφους — εἶχε συγκεντρωθεῖ πολὺς κόσμος, ἐξαγριμένος ἀπὸ τὴν ἀντιβραϊκὴν προπαγάνδα τῶν ἐφημερίδων. Ἀπ' ὅλα τὰ συντάγματα τῆς φρουρᾶς τοῦ Παρισιοῦ εἶχαν παραταχθεῖ τμήματα.

Τὸν Ντρέϋφους ἔφεραν 4 στρατιῶτες μισροστά στὸ στρατηγὸ Darras, πού ἦταν ἀνεβασμένος σ' ἄλογο. Ὁ στρατηγὸς τράβηξε τὸ σπαθί του καὶ μὲ δυνατὴ, γιὰ νὰ ἀκούγεται μακριά, φωνὴ κράυγασε:

— Ἀλφρέδε Ντρέϋφους! εἶσαι ἀνδρῆς νὰ φορᾷς τὴ

Λιθογραφία από τη δεύτερη δίκη του Ντρέυφους. Αγορεύει ο Εισαγγελέας, συνταγματάρχης Carrière. Πίσω του Ντρέυφους οι συνήγοροι του Edgar de Mange και Ferdinand Labori.

γαλλική στολή! Στ' όνομα του γαλλικού λαού σέ καθαιρούμε.

Ο Ντρέυφους κραύγασε:

— Στρατιώτες! Από άθώο άνθρωπο παίρνουν την τιμή του! Ζήτω ή Γαλλία! Τά τελευταία του λόγια όμως δέν ακούστηκαν, γιατί τά σκέπασε ή βουή του άναστατωμένου πλήθους. Χιλάδες κραύγαν:

— Θάνατος στόν Ντρέυφους!

Εάν ύποχωρούσε ή διπλή σειρά τών στρατιωτών, πού προστάτευε έτσι τόν κατάδικο από τό θυμό του πλήθους, ό Ντρέυφους θά κομματιαζότανε. Η ζώνη όμως αυτή ήταν άρκετά σταθερή καί έτσι ή τελετή τής καθαιρέσεως συνεχίστηκε. Ένας γιγαντώσωμος έπιλοχίας τής Προεδρικής Φρουράς ξήλωσε τίς έπωμίδες του Ντρέυφους καί τό κόκκινο σειρήτι από τό παντελόνι του, πού ξεχώριζε τούς αξιωματικούς του Έπιτελείου άπ' τούς άλλους, πήρε κατόπιν τό σπαθί του, τό έσπασε σέ δυό κομμάτια καί τά πέταξε καταγής. Ύστερα άπ' αυτά πήραν τόν κατάδικο γιά νά τόν μεταφέρουν. Ο Ντρέυφους ξαναφώναζε:

— Είμαι άθώος! Ζήτω ή Γαλλία.

Τόν καιρό εκείνο — έκτός από τά μέλη τής οίκογενείας του — δέν ήταν κανείς άλλος πού πίστευε στήν άθωότητα του Ντρέυφους. Οί στρατηγοί καί οί άξιωματικοί του 2ου Γραφείου ήξεραν καλά μέ ποιά μέσα καταδικάστηκε ό λοχαγός, αλλά φυσικά σιωπούσαν. Η έφημερίδα Libre Parole συνέχιζε νά καυτηριάζει:

«Έδώ δέν στιγματίστηκε μονάχα ένας άνθρωπος γιά τό έγκλημά του. Άποκαλύφθηκε

σ' όλο τόν κόσμο ή ντροπή όλόκληρης φυλής.

Ο Γερμανός στρατιωτικός άκόλουθος φόν Schwarzkorpen γνώριζε φυσικά ποιός ήταν ό προδότης, άφού είχε μαζί του έπαφή. Τό γαλλικό Έπιτελείο παρουσιάζοντας ένα άποδιοπομπαίο τράγο σάν προδότη, έξυπηρετούσε μιά χαρά, τή γερμανική ύπηρεσία άντικατασκοπείας, όχι όμως καί τή συνέιδηση του Γερμανού άντισυνταγματάρχη — τόν έλεγαν «παληάς κοπής» άξιωματικό — πού ένοιωθε άμοιβαίο καθήκον νά βοηθήσει τόν Ντρέυφους γιά νά ξανάβρει τήν τιμή του. Νά ένεργήσει όμως ύπηρεσιακά γιά τό σκοπό αυτό δέν μπορούσε. Εάν φωτιζε τήν αλήθεια θά δημιουργούσε προβλήματα στήν έξωτερική πολιτική. Μπορούσε μονάχα νά κάνει ύπαινιγμούς γιά τήν άθωότητα του καταδικασμένου λοχαγού, σέ ιδιωτικές συναναστροφές καί μπροστά σέ Γάλλους αξιωματικούς. Οί ύπαινιγμοί του όμως πήγαιναν χαμένοι, διότι εύρίσκαν αύτιά κουφών.

Ο Ντρέυφους έξορίστηκε. Από τό Παρίσι μεταφέρθηκε άρχικά στήν La Rochelle καί κατόπιν στό νησί Ren, γιά νά τόν έπιβιάσουν εκεί στό πλοίο — φυλακή πού θά τόν πήγαινε στό νησί του Διαβόλου. Στό σιδηροδρομικό σταθμό τής La Rochelle, είχαν φροντίσει οί φρουροί νά διαδοθεί ότι μαζί μέ τούς κρατουμένους στό βαγόνι — φυλακή ήταν καί ό Ντρέυφους. Ένώ τόν πήγαιναν γιά τό πλοίο ό δχλος του έπιτέθηκε καί τόν έδειρε. «Μέ έξόρισαν σάν έλεεινό παληάνθρωπο, άφού μέ νομίζουν ότι είμαι τέτοιος — έγραφε σχετικά στή γυναίκα του ό Ντρέυφους — ως ότου λοιπόν μέ θεωρούν σάν τέτοιο άτομο, δέν μπορώ νά κάνω τίποτε άλλο παρά νά συμ-

φωνῶ μαζί τους».

Ὁ λοχαγὸς ἔμεινε στὸ νησί Ren λίγες βδομάδες καὶ τὴν 21 Φεβρουαρίου 1985 τὸν ἐπιβίβασαν στὸ πλοῖο «St Nazaire» γιὰ νὰ τὸν πᾶνε στὸ γνωστὸ γιὰ τὸ δολοφονικὸ του κλῆμα, νησί τοῦ Διαβόλου πού, ἀκριβῶς γιὰ τὸ κλῆμα του, δέν τὸ χρησιμοποιοῦσαν. Κατὰ τὸ ταξίδι ὁ κατόδικος ἦταν σέ καλλι, ἀλυσσοδε- μένος, τοῦ φέρθηκαν δέ γενικά ὅσο μπορούσαν πιό ἀπάνθρωπα. Τὴν ἴδια μεταχείριση εἶχε καὶ στὸ νησί τοῦ Διαβόλου. Μάταια ζήτησε νὰ ἐργαστεῖ. Δέν τοῦ τὸ ἐπιτρέψανε. Τὸν εἶχαν μόνο του σ' ἓνα σπίτι - φυ- λακή, μέ φρουροὺς ἀμίλητους, τοῦ ἀπαγορευόταν ἀ- κόμα καὶ νὰ πάει πρὸς τὴν θάλασσα. Ἡ γυναῖκα του δέν μπορούσε νὰ τὸν ἐπισκεφθεῖ. Ἀπόρριψαν αἰτη- σή της νὰ μοιραστεῖ μέ τὸν ἄντρα της τὴν θλιβερή του μοίρα, ἄν καί ἦταν συνήθεια ἡ «χάρη» αὐτὴ νὰ δίνεται. Ἡ λογοκρισία «ἔσβηνε ἀπὸ τὰ γράμματα τῆς γυναίκας του κάθε τί πού ἀφοροῦσε τοὺς ἀγῶ- νες γιὰ τὸν ἄντρα της.

Ἔτσι ὁ λοχαγός, πού ἦταν σέ ἄθλια κατάσταση μέσα στή φυλακή του, δέν ἤξερε ὅτι στή Γαλλία γι- νόταν μεγάλος ἀγώνας γύρω ἀπ' αὐτόν. Γι' αὐτὸ ἡ ἐκπληξή του ἦταν πολλή μεγάλη ὅταν μπήκε στὸ καλλι τοῦ ὀρχιδεσμοφύλακα καὶ τούδωσε ἓνα τη- λεγράφημα: «ὕστερα ἀπὸ σχετική ἀπόφαση τοῦ Ἀνώτατου Δικαστηρίου, οἱ κανονισμοὶ πού ἀφο- ροῦν τοὺς ἐξόριστους, δέν ἐφαρμόζονται, εἰς τὸ ἐ- ζῆς, στὸν λοχαγὸ Ντρέϋφους... πού θὰ μπορεῖ νὰ φερᾷ τὴ στολή του... καὶ νὰ κυκλοφορεῖ ἐλεύθερα, χωρὶς φρουροὺς. Σήμερα ἔφυγε ἀπὸ τὸ λιμάνι Fort de France τὸ καταδρομικὸ «Sfax» γιὰ νὰ παραλάβει καὶ μεταφέρει πίσω στή Γαλλία τὸν Ντρέϋφους».

Ἔτσι, ὕστερα ἀπὸ τέσσερα καὶ μισὸ χρόνια ἐξο- ρίας ὁ Ντρέϋφους, ἄφησε πίσω του τὸ διπλόφρακτο καλλι τοῦ καὶ τὸ νησί τοῦ Διαβόλου μέ τὸ δολοφονι- κὸ του κλῆμα. Μέ τὸ «Sfax» τὸν πῆγαν πίσω στή Γαλλία. Τὸν ἐβγάλαν στή Βρετανία καὶ ἀπὸ ἐκεῖ τὸν πῆγαν στίς στρατιωτικές φυλακές Rennes. Τώρα πιά ἤξερε, ἀπ' ὅλα αὐτά, ὅτι ετοιμάζουν νέα δίκη γιὰ τὴν ὑπόθεσή του.

Ἦταν τὸ ἀποτέλεσμα ἀγώνων του ἐπὶ τέσσερα καὶ μισὸ χρόνια. Ἡ οἰκογενεὶα του καὶ κατὰ πρῶτο λόγῳ ὁ μικρότερος ἀδελφός του Ματθαῖος, ἔκανε ὅ- τι ἦταν δυνατό γιὰ νὰ μὴ ξεχαστεῖ ἡ ὑπόθεση. Οἱ ἀ- γῶνες του θὰ ἦσαν χωρὶς ἀποτέλεσμα, ἐάν δέν με- σολαβοῦσε ἡ ἀρρώστια τοῦ συνταγματάρχη San- dherg καὶ ἡ ἀπὸ τῆ θέσης του ἀπομάκρυνση. Προϊ- στάμενος τοῦ «Τμήματος Στατιστικῆς τῆς ἀντικατα- σκοπείας τοποθετήθηκε τότε ὁ ταγματάρχης Pi- cguart. Ὁ τελευταῖος μελέτησε τὸ ὑλικὸ τῆς ὑπόθε- σης Ντρέϋφους καὶ βεβαιώθηκε κατάπληκτος ὅτι ὁ λοχαγὸς καταδικάστηκε μέ γελοῖα εἰς βάρος του

στοιχεῖα. Δέν τοῦ ἔμεινε καμμιά ἀμφιβολία γιὰ τὴν ἀθωότητα τοῦ Ντρέϋφους. Παράλληλα φώτισε καὶ τὴν ὑποπτη σχέση μεταξύ τοῦ ταγματάρχη βαρώνου Esterhazy καὶ τοῦ Γερμανοῦ στρατιωτικοῦ ἀκόλου- θου Schwarzkoppen. Ὁ Picguart σάν νὰ τὸν ἔ- σπρωχνε ξαφνικά ἐσωτερικὴ παρόρμηση, σκέφτηκε νὰ συγκρίνει τὸ γραφικὸ χαρακτήρα τοῦ Esterhazy μέ τὸ γραπτὸ τοῦ σημειώματος (bordereau) καὶ μέ ἀπόλυτη βεβαιότητα νὰ πεῖ κατόπιν στὸν ἑαυτοῦ του: «Αὐτός ὁ ἄνθρωπος ἔγραψε καὶ τὸ σημείωμα (bor- dereau)».

Ὁ Picguart τ' ἀνέφερε ὅλα αὐτὰ στοὺς ἀνώτε- ροὺς του, ἐκεῖνοι ὅμως μέ ἐξυπνο τρόπο τὸν ἀπο- μάκρυναν ἀπὸ τὸ Παρίσι. Τὸν ἔστειλαν στήν Ἀφρι- κή καὶ ἔβαλαν ἀντικαταστάτη του τὸν ταγματάρχη Henry. Ὁ τελευταῖος, ξέροντας ὅτι ἡ ἀποκάλυψη τῆς ἀλήθειας θὰ κάνει μεγάλῳ κακό, ἔκανε ὅ,τι μποροῦ- σε γιὰ νὰ μὴν γίνει, φθάνοντας ἀκόμη καὶ σέ πλα- στογραφίες. Σ' αὐτὸ τὸν βοήθησε καὶ ὁ ταγματάρ- χης du Paty, πού καταλάβαινε ὅτι κατηγορώντας συ- νέχεια τὸν Ντρέϋφους, προστάτευε τὸν ἑαυτοῦ του. Ὁ Picguart μάντεψε τοὺς λόγους, πού μέ τὴν ἀνά- θεση σ' αὐτόν συνεχῶς νέων καὶ νέων ὑποθέσεων, ὑποχρεωνόταν νὰ μένει στήν Ἀφρική. Ἐγραψε λοι- πὸν σέ ἓνα φίλο του ὅτι δέν πρόκειται νὰ πάρεῖ μαζί του στὸν τάφο του τὸ μυστικὸ τῆς ὑποθέσεως Ντρέϋφους. Μιά φορά ἔπεσε ἀπὸ τὸ ἄλογό του καὶ τὸ ἀτύχημα αὐτὸ τὸν ἔκανε νὰ σκεφτεῖ ὅτι σέ κάθε στιγμὴ μπορούσε νὰ πεθάνει. Καὶ τότε ἀποφάσισε καὶ ἔγραψε γράμμα στὸν Πρόεδρο τῆς Δημοκρατίας, πού ὅμως δέν τὸ ταχυδρόμησε, ἀλλὰ τὸ κατέθεσε σέ φίλο του δικηγόρο, μέ τὴν ἐντολή νὰ τὸ στείλει στὸν παραλήπτη, μόνο σέ περίπτωση θανάτου του.

Στὸ γράμμα αὐτὸ ὁ Picguart λέει μέ βεβαιότητα ὅτι πράκτορας τῶν Γερμανῶν εἶναι ὁ Esterhazy, τὰ δέ ἐγκλήματα, γιὰ τὰ ὁποῖα καταδικάστηκε ὁ Ντρέϋ- φους, βαραίνουν τῇ συνείδησὶ τοῦ. Καὶ ἀνέπτυσσε: στήν ὑπόθεση Ντρέϋφους ὁ νόμος καταλύθηκε καὶ καταδίκασαν ἄνθρωπο πού ἤξεραν πῶς εἶναι ἀ- θῶος.

Ὁ δικηγόρος φύλαξε βέβαια τὸ γράμμα, ἀλλ' ὄχι καὶ τὸ μυστικὸ. Χωρὶς ν' ἀποκαλύψει τὴν πηγὴ προέ- λευσής του, τ' ἀνέφερε στὸ γεροϋσιαστή Scheurer - Kestner. Στὸ μεταξύ κάποιος ἔμπορος συνδεόμενος μέ τὸν Esterhazy, ὅταν εἶδε τὸ φωτοαντίγραφο τοῦ σημειώματος (bordereau) στήν ἐφημερίδα Figaro, δήλωσε ὅτι αὐτὸ γράφτηκε ἀπὸ τὸν Esterhazy. Ὁ Clemenceau, κατοπινὸς πρωθυπουργός πού πέρασε στήν ἱστορία μέ τὸ ὄνομα «Τίγρης» στάθηκε κι' αὐ- τὸς στὸ πλευρὸ τοῦ Ντρέϋφους, κατηγορώντας τὸν Esterhazy, πού τελικὰ παραπέμφθηκε σέ δίκη, ἀλλ' ἀθωώθηκε. Ἡ ὑπόθεση δικάστηκε ἀπὸ στρατοδι-

«Ὁ Ντρέϋφους ἦταν ἓνας Γάλλος ἀξιωματικός, ἄδικο καταδικασμένος. Ὁ Λοχαγὸς Ντρέϋφους ἦταν ἀθῶος».

Στρατηγὸς **Charles de Gaulle**

«Ἡ ὑπόθεσις Ντρέϋφους μᾶς ἔδειξε, πρὶν ἀπὸ μερικές δεκάδες χρόνια, πῶς μπορεῖ νὰ χρησι- μοποιηθῇ ὁ ἀντισημιτισμός».

Alain Krivine

Φερδινάνδος Φός: 'Ο ἀρχιστράτηγος ἐπτά στρατῶν

Τό σχετικό ἄρθρο γιά τόν ἀρχιστράτηγο Φός τοῦ περιοδικοῦ «Ἱστορία» (Νοέμβριος 1979) ἀρχίζει ὡς ἑξής:
«Στά τέλη τοῦ προηγούμενου αἰῶνα καί στίς ἀρχές τοῦ εἰκοστοῦ, ἡ ἱστορία τοῦ γαλλικοῦ στρατοῦ ἀμυρ-
θηκε ἀπό τήν ἐξευτελιστική ὑπόθεση Ντρέϋφους, τό μαρτύριο ἑνός ἀθώου ἀξιωματικοῦ, πού ἦταν ἐκνοχος μόνο
γιατί γεννήθηκε 'Εβραῖος. Ἡ ὑπόθεση ὀφειλόταν στίς μηχανορραφίες ἀνώτερων στρατιωτικῶν, πού προσπά-
θησαν νά καλύψουν τήν προδοσία ἑνός κατασκόπου. Ἦταν ἕνας ἀξιωματικός ξενικῆς καταγωγῆς, χαρτοκλέφτης
καί ἀπατεώνας, εἶχε ὅμως στενοὺς δεσμούς, μέ τήν ἀντιδραστική κλίκα, ἡ ὁποία κυριαρχοῦσε στίς ἐνοπλες ду-
νάμεις τῆς Γαλλικῆς Δημοκρατίας. Πολύ λίγοι ἀξιωματικοί βγήκαν μέ τήν τιμή τους ἀθικτῇ ἀπό ἕνα σκάνδαλο μέ
πρωτεργάτες τόν ὑπουργό Στρατιωτικῶν καί τόν ἀρχηγό τοῦ Γενικοῦ Ἐπιτελείου. Οἱ δύο ἄνδρες ἦταν ἐκπρό-
σωποι ἑνός σώματος ἀξιωματικῶν πού συνδέονταν μέ τήν ἀριστοκρατία καί τόν κληρο. Γιά νά καταδικάσουν σέ
καταναγκαστικά ἔργα ἕναν ἀθῶο, χρησιμοποίησαν πλαστά στοιχεῖα χαλκευμένα ἀπό ἕνα κακοποιό, πού, ὅταν
ἀνακαλύφθηκε, αὐτοκτόνησε ἢ τόν «αὐτοκτόνησαν» στή φυλακή.

Μόνο ὅταν ἀνέβηκε στήν ἐξουσία ἡ ριζοσπαστική Ἀριστερά, μέ ἡγέτη τόν Κλεμανσώ, πού πέθανε τό 1929,
τερματίσθηκε, μέ τή χορήγηση χάριτος, ἡ δίωξη τοῦ Ντρέϋφους. Ἀλλά ἡ γνώμη γιά τό γαλλικό στρατό, ἐξ αἰτίας
τῆς αλαχρῆς συμπεριφορᾶς τῶν ἡγετῶν του, ἦταν ἀρνητική καί ἡ τιμή τοῦ σώματος τῶν ἀξιωματικῶν εἶχε θιγεῖ
ἀνεπανόρθωτα».

κεῖο καί φυσικά αὐτό φρόντισε νά προστατέψει τήν
υπόληψη τοῦ στρατοῦ.

Ὁ Ζολά, ὁ ἐξαιρετος ρεαλιστής συγγραφέας μέ
τήν ἀνήσυχη συνείδηση, εἶχε πεισθεῖ τελικά γιά τήν
ἀθωότητα τοῦ Ντρέϋφους. Ἐγγραψε σειρές ὁλόκλη-
ρες ἄρθρων πού δημοσιεύτηκαν στήν ἐφημερίδα
Figaro. Ἐνα ἀπό τ' ἄρθρα του αὐτά τέλειωνε μέ τά
παρακάτω, φτερωτά λόγια:

«Ἡ ἀλήθεια βαδίζει τό δρόμο της καί τίποτε
δέν τήν σταματᾷ».

Ἡ Figaro, ὅμως, ἐνῶ στήν ἀρχή ἔβαλε τίς στήλες
της στή διάθεση τοῦ Ζολά, μεταστράφηκε κατόπιν
πρός τό ἄλλο στρατόπεδο. Ἐτσι ὁ μέγας συγγρα-
φέας ἀναγκάστηκε νά ψάξει ἄλλο γιά νά βρεῖ μέσο
ν' ἀκουστοῦν τά λόγια του. Ἀρχικά τύπωσε δύο
φυλλάδια καί ὕστερα δημοσίευσσε στήν ἐφημερίδα
L' Aurore τό ἱστορικό ἀνοιχτό γράμμα του πρὸς τόν
τότε Πρόεδρο τῆς Δημοκρατίας Felix - Faure, πού
πῆρε τόν τίτλο «Κατηγορώ».

«Ἐχω καθῆκον νά μιλήσω — δέν θέλω νά γί-
νω συνένοχος σ' ἐγκλημα. Δέν θέλω νά ἔχω
νύχτες ἀγρύπνιας μέ τήν εἰκόνα μπροστά μου
ἑνός ἀθώου πού ὑποφέρει φοβερά μαρτύρια
γιά ἐγκλημα πού δέν ἔκανε.

Στρέφομαι σέ σᾶς κύριε Πρόεδρε, καί σᾶς ἀ-
πευθύνω, μ' ὅλη τή δύναμη τῆς ψυχῆς ἀνα-
στατωμένου ἀνθρώπου, τήν κραυγή αὐτῆς
τῆς ἀλήθειας. Εἶμαι βέβαιος, στήν τιμή μου,
πῶς δέν ξέρετε τί φοβερό ἐγκλημα ἔχει γίνει.
Σέ ποιόν ἄλλον λοιπόν, ἐκτός ἀπό σᾶς, τόν ἀ-
νώτατο ἀρχοντα τῆς χώρας νά παραπονεθῶ
γιά τή βρωμιά τῶν ἀληθινῶν ἐνόχων;. Ἐπι-
δίωξη τοῦ Ἐπιτελείου ἦταν ἡ δίκη. Καί ἐπι-
δίωξη τοῦ Ἐπιτελείου ἦταν ἡ καταδίκη. Μᾶς
μιλᾶνε γιά τήν τιμή τοῦ Στρατοῦ. Θέλουν ν' ἀ-
γαπᾶμε, νά τιμᾶμε τό Στρατό. Ἀλλά θ' ἀγα-
πούσαμε καί θά τιμούσαμε ἀσφαλῶς τό
στρατό ἐκεῖνο, πού στό πρῶτο σῆμα κινδύ-
νου θ' ἄρπαζε τά ὅπλα γιά νά ὑπερασπίσει τά
σύνορα τῆς Γαλλίας. Τό στρατό ἐκεῖνο πού
θᾶ ἦταν ἕνα καί τό αὐτό μέ τό λαό, γιά νά τόν
περιβάλλει μέ λάμψη καί τιμή. Μέ τή σιδερέ-
νια ὅμως γροθιά, πού ἀντιμετωπίζουμε τώρα,

θέλουν νά μᾶς ἀναγκάσουν νά ὑποκύψουμε.
Μήπως θάπρεπε νά φιλήσουμε ταπεινά αὐτή
τή σιδερένια γροθιά; Ὁχι, στό Θεό μου! Δι-
καιοσύνη στόν Ντρέϋφους τότε μόνο θά δο-
θεῖ ὅταν καθῆσει στό скаμνὶ ὁλόκληρο τό
Ἐπιτελεῖο . . . Μεγάλη πρέπει νά εἶναι ἡ κά-
θαρση πού θά κάνει ἡ Κυβέρνηση τῆς Δη-
μοκρατίας, στή φωλιά τῶν Ἰησοῦϊτῶν, γιά νά
ζοῦμε μέ τά λόγια τοῦ στρατηγοῦ Billot. . .
Ἀποτροπιαστικά εἶναι τά μέσα πού χρησιμο-
ποιήθηκαν σ' αὐτή τή γεμάτη ἀπό βρώμα, κα-
κοῦς χειρισμούς καί βλακεία ὑπόθεση καί τα-
πεινές πολιτικές πρακτικές ἐφαρμόστηκαν,
πού θυμίζουν καταθλιπτικό ἐπιφύλακτο Ἱερᾶς
Ἐξετάσεως. . . Ξέρω πολλοὺς ἀνθρώπους,
πού τρέμουν στή σκέψη δυνατότητας πολέ-
μου, ὅταν ἀναλογίζονται ὅτι ἡ φύλαξη τῆς πα-
τρίδας βρίσκεται σέ τέτοια χέρια...

Κατηγορῶ τόν ἀντισυνταγματάρχη (du
Paty de Clam) ὅτι — ἐλπίζω χωρίς ἐπίγνωση —
ὁ φθόνος γιά τόν ἀδικοκαταδικασμένο, τόν ἔ-
κανε διαβολικό του ὄργανο καί σ' αὐτό τρία χρό-
νια πού πέρασαν φρόντισε νά προστατέψει
τό βλαβερό του ἔργο, μέ τά πιό ἀπίθανα καί
ἐνοχα τεχνάσματα.

Κατηγορῶ τό στρατηγό Mercier, διότι ἀπό
πνευματική κατωτερότητα, κατὰ πᾶσαν πιθα-
νότητα, ἔγινε συνένοχος στό πιό ἀπαίσιο ἐγκ-
λημα τοῦ αἰῶνα.

Κατηγορῶ τό στρατηγό Billot, διότι ἂν καί
εἶχε σ' αὐτοῦ χέρια τοῦ ἀποφασιστικοῦ πειστήριο
τῆς ἀθωότητος τοῦ Ντρέϋφους, τό κράτησε
μυστικό καί γιά νά σώσει τό κύρος τοῦ Ἐπιτε-
λείου ἔγινε συνένοχος σ' ἕνα ἐγκλημα στρε-
φόμενο ἐνάντια στόν ἀνθρωπισμό καί τή δι-
καιοσύνη.

Κατηγορῶ τό στρατηγό Pellieux καί τόν
ταγματάρχη Ravay ὅτι ἐνήργησαν παληαν-
θρωπιστικά. Ἐκαναν ἐρευνα πού ἀποδεικ-
νύεται γεμάτη ἀπό ἐξοργιστικές παραλείψεις,
ὁποιοσδήποτε δέ διαβάσει ὁλόκληρο τό πόρι-
σμά τους νομίζει πῶς ἔχει μπροστά του τό ἀ-
γαλμα τῶν φρουρῶν τῆς ἀπρόσκλητης ἀνοη-
σίας.

Κατηγορῶ τούς τρεῖς γραφολόγους: Belhomme, Varinard καί Couard διότι, οἱ ἐκθέσεις τους εἶναι ψεύτικες καί στηριγμένες στήν ἀπάτη, ἐκτός ἐάν ἀπό ἱατρική ἐξέταση ἀποδειχθεῖ ὅτι εἶναι τυφλοὶ καί ἀκαταλόγηστοι.

Κατηγορῶ τὸ ὑπουργεῖο Στρατιωτικῶν γιὰ τὴν ταπεινὴ του ἐκστρατεία, μέ μέσο τῆς ἐφημερίδας, καί ἰδίως τῆς L' Echo de Paris καί L' Eclair, μέ σκοπὸ νὰ παραπλανήσῃ τὴν κοινὴ γνώμη καί νὰ συγκαλύψῃ τὸ ἐγκλημὰ του.

Κατηγορῶ τέλος τὸ πρῶτο Στρατοδικεῖο διότι τραυμάτισε κάθε ἀνθρώπινο Νόμο καταδικάζοντας τὸν κατηγορούμενο μέ βάση ἱστορικὴ κατάθεση, πού κρατήθηκε μυστική ἀπ' αὐτόν.

Κατηγορῶ κατόπιν τὸ δεῦτερο Στρατοδικεῖο διότι σκέπασε τὴν παρανομία πού ἔγινε, παίρνοντας διαταγὴ ἀπὸ ψηλά, καταπατώντας δὲ τὸ Νόμο, ἀθώωσε τὸν ἔνοχο μ' ἄλλο πού ἔβλεπε καθαρά τὴν ἐνοχὴ του».

Ὁ Ζολά μέ κλασικὲς γραμμές περιγράφει κατόπιν πῶς μία ἀπλὴ πλάνη ἔγινε καυτὸ ἐρώτημα κύρους:

«Ὁ τρόπος πού ἔκαναν τὴν ἔρευνά τους θυμίζει ἱστορία τρόμου 15οῦ αἰῶνα μέσα σὲ ἀτμόσφαιρα μυστικότητος καὶ σκοταδιῶ. Ὁλόκληρη ἡ κατηγορία στηρίχθηκε στὴ μοναδικὴ ἀσήμαντη ὑπόψια γιὰ τὸ ἀνόητο σημεῖωμα (Bordereau)... ὅταν μάλιστα πολὺ γρήγορα φάνηκε ὅτι τὰ περιβόητα μυστικά ἦσαν σχεδὸν ἀθώα. Καί ἐδῶ, πρέπει νὰ τὸ τονίσω πάλι, ἀπὸ αὐτὸ τὸ στοιχεῖο, ξεκινᾷ ὅλη ἡ ὑπόθεση. Ἀπὸ ἐδῶ ἐπίσης ἀρχίζει τὸ ἀληθινὸ ἐγκλημα, ἡ φοβερὴ χρεωκοπία τῆς δικαιοσύνης, ἀπὸ τὴν ὁποία ἀρρώστησε ἡ Γαλλία... Ἡ ἀρχὴ ξεκίνησε ἀπὸ κάτι ἐπιφανειακὸ καί μιά ἀνοησία.

Νά ὅμως πού ἀπ' αὐτὰ στήνεται τώρα μπροστά στοῦ στρατοδικεῖο ὁ Ντρέϋφους. Ἡ συνεδρίαση γίνεται μέ τὴ μεγαλύτερη μυστικότητα. Τέτοια ὅμως αὐστηρὰ καί μυστικοπαθὴ μέτρα δὲν θὰ παίρνονταν ἀόμα καί στὴν περίπτωσιν προδότῃ πού θάχε ἀνοίξῃ τὰ σύνορα στὸν ἐχθρὸ καί θάχε ὀδηγήσῃ τὸ Γερμανὸ αὐτοκράτορα Γουλιέλμο μέχρι τὴ μητρόπολιν τῆς Notre - Dame. Τὸ ἔθνος παγνυμένο ἀπὸ τρόπο παρακολουθεῖ, ἐνῶ μουνμουριστὰ τοῦ μεταδίδονται φοβερὲς λεπτομέρειες περὶ προδοσίας, πού δὲν ἔχει προηγουμένο στὴν ἱστορία. Γίνεται φανερό ὅτι ἔτσι τὸ ἔθνος δὲν μπορεῖ νὰ διαμαρτυρηθεῖ. Καί ἡ πιὸ βαρεῖα καταδίκη δὲν θάναι ἀρκετὰ αὐστηρὴ γιὰ τὸν κατηγορούμενο ἐγκληματῆ. Ὁ Τύπος χαίρει βλέποντας τὴν καθαίρεσιν καί ἔχει ἀπαίτησιν, ὁ ἔνοχος, νὰ μείνῃ ἰσόβια δεμένος σὲ παλούκι στοῦ ἐρρημονήσι του, γιὰ νὰ τὸν καταφάγῃ ἐκεῖ ἡ συνείδησή του. Ἄραγε αὐτὲς οἱ ἀνείπωτες, μουνμουριστὰ μόνον διαδοθεῖσες κατηγορίες, ἔχουνε μέσα τους κάποια ἀλήθεια, πού θὰ μπορούσε πράγματι ν' ἀνάψῃ φωτιά σ' ὅλη τὴν Εὐρώπην, ἀφοῦ πρέπει νὰ κρύβεται πίσω ἀπὸ πέπλο συνεδρίασης μέ κλειστὰς πόρτες; Ὁχι! Διότι πίσω ἀπὸ τῖς κλειστὰς πόρτες δὲν ἀκούστη-

κε τίποτε ἄλλο ἐκτός ἀπὸ ρομαντικὲς ἱστορίες καί τρελλὲς σκέψεις τοῦ ταγματάρχῃ Paty de Clam.

Ὡ! Πόσο ἄδαιο εἶναι αὐτὸ τὸ κατηγορητήριον! Δὲν εἶναι τίποτε ἄλλο ἀπὸ τὸ θρίαμβο τῆς ποταπότητος, ἀφοῦ μ' ἓνα τέτοιο κατηγορητήριον μπόρεσαν νὰ καταδικάσουν ἄνθρωπο. Κάθε τίμιος ἄνθρωπος, διαβάζοντας τὸ κατηγορητήριον, νιώθει νὰ κοκκαλῶνῃ, ν' ἀναστατώνεται καί νὰ θέλῃ νὰ φωνάξῃ σ' ὅλο τὸ κόσμον τὴν ἀηδία του ἔχοντας στὸ μυαλὸ του τὴν εἰκόνα τοῦ δεσμώτη, στὸ νησί τοῦ Διαβόλου, μέ τ' ἀπάνθρωπα βασανιστήρια πού τοῦ κάνουν.

Τὸ κατηγορητήριον ἔχει 14 κατηγορίες — τελικὰ ὅμως μιά καί μόνη παραμένει, τὸ σημεῖωμα (Bordereau). Ξέρουμε ἀκόμη ὅτι οἱ γραφολόγοι δὲν κατάληξαν σ' ὁμόφωνη γνώμη. Ὅτι ἓναν ἀπ' αὐτοὺς μάλιστα, τὸν Gobert, ἀπειλήσαν μέ ἀποταξὴ διότι δὲν ἔβγαλε τὸ συμπέρασμα πού ἤθελάν... Σάν νὰ πρόκειται γιὰ οἰκογενειακὸ συμβούλιον, τὰ πάντα μένουν μεταξύ τους καί τελικὰ, ἂς μὴ τὸ ξεχνᾶμε, τὸ Ἐπιτελεῖο εἶναι ἐκεῖνο πού ἔστησε τὸ Στρατοδικεῖο, καί αὐτὸ ἔβγαλε τὴν καταδικαστικὴ ἀπόφαση, γιὰ νὰ ἐνισχύσῃ ἀπλῶς τὴν προσωπικὴ τους ἀπόφασιν καταδίκης.

...Λέγουν πῶς μέσα στὴν αἴθουσα τοῦ Στρατοδικείου, οἱ δικαστὲς, ὅπως ἦταν φυσικὸ, ἔκλιναν πρὸς τὴ πλευρά ν' ἀπαλλάξουν. Ὁ καθένας λοιπὸν μπορεῖ νὰ συμπεράνῃ, γιὰ τὸ τί μεσολάβησε, ἀπ' τὴν ἀπελπισμένη ἐπιμονή τους, μέ τὴν ὁποία προσπαθοῦσαν κατόπιν νὰ δικαιολογήσουν τὴν καταδικαστικὴ τους ἀπόφαση, σχετίζοντάς τη μέ κάποιο μυστικὸ χαρτί, ἀποφασιστικὸ γιὰ τὴ δική, μὴ ἀνακοινώσιμο, πού νομιμοποιούσε τὰ πάντα, μπροστὰ στοῦ ὁποῖο ἔπρεπε νὰ σκύβουν τὸ κεφάλι τους, ὅπως γίνεται, μπροστὰ στὴν παντοδυναμία καί τὴν ἀνεξιχνίαστη θέλησιν τοῦ Θεοῦ!.

...Αὐτὰ εἶναι λοιπόν, Κύριε Πρόεδρε, τὰ στοιχεῖα, κάτω ἀπὸ τὸ φῶς τῶν ὁποίων φαίνεται ὁλοκράθαρα ὁ λόγος τῆς δικαστικῆς πλάνης. Τὰ ἡθικὰ στοιχεῖα, ἡ ὑλικὴ κατάστασις τοῦ Ντρέϋφους, ἡ ἐλλειψὴ κινήτρου, ἡ ἀδιόκοπη προβολὴ τῆς ἀθωότητάς του, ὅλ' αὐτὰ σημαίνουν ὅτι ὁ Ντρέϋφους εἶναι θῦμα τῆς ἔντονης φαντασίας τοῦ du Paty de Clam, μαζὶ καί τῆς ἐπίδρασης πάνω του τοῦ κλίματος πού καλλιεργοῦν οἱ παπᾶδες. Θῦμα τῆς ἀτμόσφαιρας διώξης, κοντολογίης τῆς ἀτμόσφαιρας ὁ «βρωμοεβραϊσμός», πού θεωρεῖται κηλίδα ντροπῆς γιὰ τὴν ἐποχὴ μας».

Ὁ Ζολά, μέ τὸ ἀνοιχτὸ γράμμα του τὸ παραξήλωσε: ἤξερε καλὰ ὅτι ἦταν δυνατό γιὰ τὰ γραφόμενά του νὰ τὸν πᾶνε στοῦ δικαστήριον, κι' αὐτὸς ἦταν ὁ σκοιπὸς του:

«Ἀποφάσισα νὰ κάνω αὐτὸ τὸ ἐπαναστατικὸ βῆμα, γιὰ νὰ φανεῖ συντομότερα ἡ ἀλήθεια καὶ τὸ δίκαιο.

Ὁδηγός μου σ' αὐτὸ ἦταν μιά καί μόνη παθολογικὴ ἐπιθυμία: νὰ χυθεῖ φῶς σ' ὅνομα τῆς ἀνθρωπότητος, πού τόσα ἔχει ὑποφέρει καί ἔχει δικαίωμα νὰ εὐτυχῇ. Στὴ φλογερή

μου ένσταση μέ διατάσσει ή συνείδησή μου. 'Ας μέ παραπέμψουν, εάν τολμούν, στό όρκωτό δικαστήριο. 'Εκείνο πού χρειάζεται είναι νά συνεχιστεί ή έρευνα τής ύποθέσεως κάτω από τό άδυσώπητο φώς τής ήμέρας! Περιμένω!».

Αυτό πού επίδιωκε ό Ζολά τό πέτυχε. Παραπέμ-
φθηκε σέ δίκη πού άρχισε στίς 7 Φ/ρίου 1898 μέ
τήν κατηγορία ότι συκοφάντησε μέσω του Τύπου.
Ο Ζολά στό δικαστήριο δέν ύποστήριζε τόν έαυτό
του, αλλά τόν Ντρέύφους τά κατηγορήσε τόν Este-
rhazy καί τούς στρατηγούς. Τά τελευταία του λόγια
μπροστά στό δικαστήριο ήταν τά έξης: «'Ορκίζομαι
ότι ό Ντρέύφους είναι άθώος. Βάζω έγγύηση γι' αυ-
τό τή ζωή μου. Αυτή τή γιορταστική ώρα, μπροστά
σ' αυτό τό δικαστήριο, μπροστά σέ σάς κύριοι δικα-
στές, πού είστε οι εκπρόσωποι του έθνους, μπρο-
στά στή σημαία τής Γαλλίας, όρκίζομαι ότι ό Ντρέύ-
φους είναι άθώος. 'Ορκίζομαι στή σαραντάχρονη
δουλειά μου καί στήν καταξιωμένη έκτίμηση του έρ-
γου τής ζωής μου ότι ό Ντρέύφους είναι άθώος.
'Ορκίζομαι σ' ό,τι αγάπησα, στή φήμη μου, στό έργο
πού πρόσφερα γιά νά δοξαστεί ή γαλλική λογοτε-
χνία ότι ό Ντρέύφους είναι άθώος. 'Ας πάνε όλα χα-
μένα, άς μαστιγωθεί ή δουλειά μου άν ό Ντρέύφους
δέν είναι άθώος. 'Αθώος!».

Μάρτυρες, στή δίκη, εξέτασθηκαν ό Picquant, ό
Henry καί ό du Paty de Clam, γιά κάθε άντικειμενικό
πατηρητή ήταν φανερό, περισσότερο ακόμα κι' ά-
πό τό φώς τής ήμέρας, ότι ό Ζολά ουδένα συκοφάν-
τησε, απλά είπε τήν αλήθεια καί μόνοι συκοφάντες
ήταν οι έχθροί του. 'Η διάθεση όμως του πλήθους
— χάρις τīs άντιεβραϊκές έφημερίδες καί τούς παπά-
δες πού είχαν παρασύρει πολλές χιλιάδες — είχε κά-
νει τήν επίδρασή της στους δικαστές. 'Ο Ζολά κηρύ-
χθηκε ένοχος καί καταδικάστηκε σέ φυλάκιση ενός
χρόνου. Οι άντισημίτες παραλήρησαν γιά τήν κατα-
δίκη. Σέ έπαρχιακές πόλεις έγιναν διωγμοί. 'Η ζωή
του Ζολά άρχισε νά κινδυνεύει. 'Ο Mark Twain έ-
γραφε τότε σχετικά γι' αυτόν:

«Βαθειά έκτίμηση, άπέραντο θαυμασμό αισθά-
νομαι γιά τόν Ζολά. Δειλούς ύποκριτές καί ποδογλύ-
φους, σάν αυτούς πού κάθονται στίς έδρες τών
στρατιωτικών καί πολιτικών δικαστηρίων, θά βρού-
με άπειρους, σ' όλο τό κόσμο κάθε χρόνο. 'Αλλά
σάν αυτόν όχι, καί θά περάσουν εκατό χρόνια γιά νά
φανεί πάλι μιά 'Αγία 'Ιωάννα ή ένας Ζολά».

→ Οι Times του Λονδίνου:

«'Ο Ζολά υπερασπίστηκε τήν αλήθεια καί τό ά-
στικό δίκαιο. Παντού όπου ζούν λαοί έλεύθεροι
προφέρουν τ' όνομά του μέ έκτίμηση».

→ 'Η άποψη τής Daily Graphic:

«'Η καταδίκη δέν θίγει τό Ζολά, θίγει τήν τρίτη
Δημοκρατία αφού ύποδουλώθηκε στή στρατιωτική
κλίκα πού άπροκάλυπτα περιφρόνησε τό Νόμο».

→ 'Η άμερικάνικη Daily Tribune:

«'Ο Ζολά πολέμησε ήρωικά υπερασπιζόμενος τό
λογαγό Ντρέύφους. Τώρα πιά χρειάζεται ένας πρω-
ταθλητής πού νά σταθεί στό στίβο γιά νά προστατέ-
ψει τή Γαλλία».

Μετά την άποκατάσταση του ό Ντρέύφους παρασημοφο-
ρείται μέ τό σταυρό τής Λεγεώνας τής Τιμής 28, 'Ιούλιος,
1906.

'Η στρατιωτική κλίκα όμως δέν ένοχλήθηκε από
τή διεθνή κατακραυγή. Νόμισε μάλιστα ότι έφτασε
ή ώρα γιά νά ξεκαθαρίσει τούς λογαριασμούς καί μέ
τόν Picquant, πού είχε γίνει άντισυνταγματάρχης.
Τόν άποστράτευσαν, μέ τή δικαιολογία ότι έκανε
βαρείες παραλείψεις, κατά τήν έκτέλεση τής στρα-
τιωτικής του ύπηρεσίας. 'Υστερα άπ' αυτό, τόν συ-
νέλαβαν καί τόν προφυλάκισαν.

'Ο Ζολά, παρ' όλα αυτά, δέν ύποχώρησε. 'Εγρα-
ψε νέα άρθρα, γιά τά όποια παραπέμφθηκε πάλι σέ
δίκη, μέ άποτέλεσμα νά καταδικαστεί σέ νέα δίμηνη
φυλάκιση καί καταβολή πρόστιμου από δυό χιλιάδες
φράγκα. 'Ο μεγάλος συγγραφέας, ύστερα άπ' αυτά,
κατάλαβε ότι δέν μπορούσε νά κάνει τίποτε άλλο, ά-
φού θά φυλακιζόταν, από τό νά ζητήσει άσυλο στό
έξωτερικό. Νύχτα, μέ τά ρούχα μόνο πού φορούσε,
έπερσε τά σύνορα καί πήγε, αρχικά, στό Λονδίνο
καί κατόπιν άρχισε νά κρύβεται σέ διάφορες έπαρ-
χιακές πόλεις τής 'Αγγλίας. 'Εκεί άρχισε νά γράφει
τό καινούργιο του μυθιστόρημα μέ τόν τίτλο «'Αλή-
θεια».

Παρά τό γεγονός ότι ό Ζολά ύποχρεώθηκε νά έκ-
πατρισθεί, δέν ήταν δυνατό τώρα πιά καί σ' αυτή
τήν πατρίδα του νά έμποδιστεί ή φανέρωση τής α-
λήθειας. 'Η ύπόθεση Ντρέύφους, από παλιά ήταν
μεγάλη, άν καί σέ πλαίσιο πολύπλοκης δικής κατα-
σκοπέας. 'Όσοι άγωνίζονταν γιά τήν άποκατάσταση
του καταδικασμένου άδικο Ντρέύφους, οι άποκα-
λούμενοι «ντρέύφουςισκοί» άντιπροσώπευαν τήν
προοδευτική Γαλλία. Πίσω τους ακολουθούσαν ό-
λες οι προοδευτικές προσωπικότητες καί σιγά - σιγά
πήγε μαζί τους τό μεγαλύτερο μέρος τής κοινής

γνώμης. Για τις αντιδραστικές δυνάμεις, τούς πρωτεργάτες του σωβινισμού, милитарισμού, της έξουσίας του Κλήρου, η φανέρωση της αλήθειας ήταν θανατική απειλή και γι' αυτό, βλέποντας διαρκώς να εξασθενίζουν οι θέσεις τους, έκαναν απελπισμένο αγώνα να κρατηθούν, χρησιμοποιώντας ταπεινά μέσα. Μέ την ύποθεσή τους άμυνονταν, έφθασαν σέ σημείο να υποσκάψουν ακόμα και τά θεμέλια της δημοκρατίας.

Η Γαλλία ήλθε στην άκρη του γκρεμού, γιά έμφυλιο πόλεμο. Καί παρά τό γεγονός ότι όλοένα και πιά πολλοί ύψωναν φωνή γιά τήν άθωότητα του Ντρέύφους, ή άλλη πλευρά ήταν πάντα σέ θέση να μαζεύει πίσω της χιλιάδες κόσμο ή ακόμα και εκατομμύρια κόσμο. Αυτόι λοιπόν, οι παραπλανημένοι, μέ τόν έθνικιστικό θυμό των κατεχομένων από αντιδραστικές ιδέες ανθρώπων, κατηγορούσαν τούς «ντρέύφους» ότι ήσαν προδότες, άτιμοι, άθεοι, μέ ξένο αίμα στίς φλέβες τους και τούς άπειλούσαν ότι τελικά θα θεωρηθούν σαν έχθροί της Πατρίδας. Η γεμάτη μίσος επίθεσή τους μόνο γιά λίγο ακόμα χρονικό διάστημα μπορούσε να καθυστερήσει τήν άπαλλαγή του Ντρέύφους, όχι όμως και να τήν έμποδίσει. Όσοι άγωνίζονταν γιά τήν άθωότητα του Ντρέύφους, είχαν στή διάθεσή τους όχι μόνο πειστήρια αλλά και τή δύναμη να υποχρεώσουν τούς άλλους να πάρουν ύπ' όψη τους αυτά τά πειστήρια.

Όταν ανάλαβε τό ύπουργείο Στρατιωτικών ό Cavaignac, έσπευσε να ενημερωθεί μέ τό ύλικό της ύπόθεσης Ντρέύφους. Αρχικά είχε πάρει θέση ύπέρ της ένοχής του Ντρέύφους, αντίληφθηκε όμως κατόπιν ότι τόν είχαν παραπλανήσει. Απ' τή μελέτη του φακέλου βεβαιώθηκε ότι ό Henry χρησιμοποιώντας πλαστά χαρτιά, προσπάθησε να σκεπάσει τήν όλοφάνερη αλήθεια, τήν άθωότητα δηλαδή του Ντρέύφους. Κάλεσε λοιπόν σ' άπολογία τόν Henry και αυτός κάτω από τό βάρος των άποδείξεων άναγκάστηκε να όμολογήσει. Ό άντισυνταγματάρχης — Henry έφερε αυτό τό βαθμό τώρα — μέ διαταγή του ύπουργού Στρατιωτικών συνελήφθη, αλλά πρίν φυλακιστεί, πήρε άδεια να πάει σπίτι του γιά να πάρει ρούχα. Μέσα στό σάκκο του έβαλε κι ένα ξυράφι, πού δέν του τό πήραν, όπως γίνεται στίς φυλακές συνήθως, όταν δέ ό φρουρός πήγε να ρίξη βλέμμα στό κελλί του ήταν νεκρός, άφού είχε κόψει τίσ φλέβες του. Σάν έμαθε τό γεγονός αυτό ό Esterhazy, έφυγε άμέσως στήν Άγγλία.

Στό μεταξύ παρεμπέθηκε σέ δίκη και ό Picquart. Η κατηγορία έναντίον του ήταν ότι πλαστογράφησε χαρτί, μέ σκοπό να κατηγορήσει τόν Esterhazy. Καί ό Picquart, δέν υπερασπίστηκε τόν έαυτό του, αλλά τόν Ντρέύφους. Στήν περίπτωση του Picquart δέν βγήκε καταδικαστική άπόφαση, γιατί σ' αυτό τό μεταξύ, ό αριθμός εκείνων πού ζηταγαν άναθεώρηση της δίκης Ντρέύφους, όλοένα μεγάλωνε. Έτσι ή ύπόθεση έφθασε στό Άνώτατο Δικαστήριο κι' αυτό έβγαλε άπόφαση να έπαναληφθεί ή δίκη. Έστερα άπ' όλα αυτά, είναι τό τηλεγράφημα εκείνο, πού έφθασε στό νησί του Διαβόλου, κάνοντας τόν Ντρέύφους να τά χάσει από τήν έκκληξη

του. Στήν περίπτωση του Picquart ή δίωξη σταμάτησε και έτσι ό άπόστρατος άντισυνταγματάρχης, άφού έμεινε προφυλακισμένος επί 324 μέρες, άφέθηκε έλεύθερος, ό δέ Ζολά, ύστερα από 14 μήνες έκπατρισμό, ξαναγύρισε στή Γαλλία.

Στίς 7 Ιουνίου 1899, στήν πόλη Rennes, συνεδρίαζε, γιά δεύτερη φορά, τό στρατοδικείο πού συγκροτήθηκε γιά τήν ύπόθεση Ντρέύφους. Μπροστά στούς δικαστές στεκόταν τώρα ένας άσπρομάλης γέρος, ένας άνθρωπος έξουθενωμένος, πού τά στοιχειά του έλεγαν πώς ήταν ό Άλφρέδος Ντρέύφους, ηλικίας μόλις 39 χρόνων. Οι δυνάμεις, πού πρίν πέντε χρόνια τόν είχαν συκοφαντήσει και καταδικάσει, ούτε τώρα άδράνησαν. Οι στρατηγοί, πού βρίσκονταν μέσα στό άκροατήριο, συμπεριφέρθηκαν σαν να ήσαν αυτοί οι δικαστικές και κατάφεραν μ' αυτό τόν τρόπο να έκφοβίσουν τούς αξιωματικούς — στρατοδίκες. Τό στρατοδικείο μέ ψήφους 5:2 κήρυξε και πάλι ένοχο τόν Ντρέύφους γιά προδοσία της πατρίδας και — λαμβάνοντας ύπ' όψη ότι ύπήρχαν έλαφρυντικά περιστατικά — τόν κατεδίκασε σέ φυλάκιση δέκα χρόνων «μόνον» και δέν άποφάνθηκε γιά τή δημόσια καθαίρεση.

Ό Georges Clemenceau έγραφε τότε: «Έλαφρυντικά περιστατικά — είναι να γελά κανείς. Στήν περίπτωση πού έχουμε μπροστά μας τά έλαφρυντικά περιστατικά δέν άφορούν τόν Ντρέύφους, αλλά τούς δικαστές, άφού οι ίδιοι τά ψήφισαν γιά τόν έαυτό τους. Η καταδικαστική τους άπόφαση δέν είναι τίποτε άλλο, παρά όμολογία συμβιβασμού πού έκαναν μεταξύ στρατιωτικής πειθαρχίας και συνειδήσεως... Η φωνή όμως της αλήθειας, πού τήν έπνιξαν μέσα στήν αίθουσα του δικαστηρίου, θ' άκουστεί σύντομα σ' όλο τόν κόσμο... γοί άπογοητευμένοι λαοί θα ρωτούν αύριο, τί άπόμεινε άραγε από κείνες τίσ ιστορικές παραδόσεις μας, πού στά μάτια όλου του κόσμου μās ανάδειχναν πρωταθλητές του Νόμου και της Άλήθειας. Καί σ' όλο τόν κόσμο θ' άκουστεί ή κραυγή: πού είναι ή Γαλλία; Άλλά τότε, μόνον οι πιστοί μαχητές γιά τήν αλήθεια θα έχουν τό νόμιμο δικαίωμα ν' άπαντήσουν: Παρών!

... Η χώρα πού στηρίζει τήν τιμή της στήν άθώωση ενός ένοχου και στό διασυρμό ενός άθώου, μπορεί να λέγεται δημοκρατία ή μοναρχία, σοσιαλιστική, ίμπεριαλιστική ή δημοκρατική, μπορεί να έχει έθνοσυνέλευση, δημοτικά συμβούλια, ύπουργούς, δικαστές, νοσοκομεία, θέατρα, δηλαδή όλα τά έξωτερικά γνωρίσματα τό πολιτισμού. Μπορεί να κατασκευάζει σιδηρόδρομους, να κατακτά έδαφος από άνυπεράσπιστους νέγρους, να χρησιμοποιεί τόν ήλεκτρισμό, τόν τηλεγράφο, να διαφημίζει μέ τυμπανοκορούσεις τήν παγκόσμια Έκθεση, γιά να γεμίσουν τά ξενοδοχεία της... όλα όμως αυτά θα γίνουν σκόνη και στάχτη από θυέλλες πού θάρθουν. Καμιά κοινωνία δέν μπορεί να σταθεί όρθια άν

δέν έχει γερή πνευματική βάση, δικαιοσύνη καί ήθικό τσιμέντο του Νόμου».

Τήν εποχή εκείνη Πρόεδρος Δημοκρατίας ήταν ο Loubet. Ή διεθνής κατακραυγή που ακολούθησε, ύστερα από την καταδικαστική απόφαση της Rennes, τόν ανάγκασε να δώσει χάρη στον Ντρέϋφους. Ο Ζολά, ο Picquant, ο Clemenceau καί οι άλλοι που είχαν σταθεί στο πλευρό του Ντρέϋφους, πίστευαν ενδόμυχα ότι δέν θά δεχόταν τή χάρη καί θά συνέχιζε νά πολεμά γιά τήν άθωότητά του, πλην όμως ο Ντρέϋφους τήν αποδέχτηκε. Ο Ζολά, κατανόησε άμέσως τούς ανθρώπινους λόγους, που έσπρωξαν τόν Ντρέϋφους νά κάνει αυτό τό βήμα καί μετά τή χάρη, στίς 19 Σβρίου 1899 έγραψε στήν κυρία Ντρέϋφους: «Κυρία μου, σήμερα έγινε τό θαύμα. Γιγάντιοι άγώνες, δύο χρόνων, είχαν σάν άποτέλεσμα νά γίνει αυτό που δέν γινόταν. Τ' όνειρό μας έγινε πραγματικότητα, ο μάρτυρας κατέβηκε από τό σταυρό του, ο άθώος λευτερώθηκε, ο σύζυγος γύρισε σπίτι. Τέλειωσαν τά βάσανά σας, σταμάτησε τό όδυνηρό σφιξιμο τής καρδιάς μας καί ή άνυπόφορη σκέψη δέν μās γίνεται πιά εφιάλτης στά όνειρά μας. Ή σημερινή μέρα λοιπόν είναι μέρα μεγάλης νίκης. Μέ τή σιγή που ταιριάζει σ' αυτή, είμαστε ψυχικά μαζί σας. Δέν υπάρχει γυναικα, δέν υπάρχει μάννα στή γή, που νά μή συγκλονίζεται στά βάθη τής ψυχής της από τή σκέψη ότι θά περάσετε σήμερα μαζί τή νύχτα σας, όλόκληρος δέ ο κόσμος θά νοιώθει μαζί σας μέ άγάπη».

Ο Ντρέϋφους ήταν πιά έλεύθερος όταν κυκλοφόρησε τό νέο μυθιστόρημα του Ζολά ή «Ή Αλήθεια», που δέν είναι τίποτε άλλο από άλληγορία τής υπόθεσης Ντρέϋφους. Αντί γιά τό Παρίσι, ο συγγραφέας διόλεξε τήν έπαρχιακή πόλη Mailebois, σάν τόπο τών γεγονότων. Δέν αναφέρει Έβραίο άξιωματικό του Έπιτελείου, αλλά Έβραίο δάσκαλο, που ενώ είναι άθώος καταλήγει σέ άποικιακές φυλακές. Δέν μιλάει γιά κλοπή στρατιωτικών χαρτιών αλλά γιά σαδιστική δολοφονία μικρού χριστιανόπουλου. Πίσω στά παρασκήνια δέν βρίσκεται τό Έπιτελείο καί οι άξιωματικοί, αλλά ή Έκκλησία καί οι παπάδες. Καί, όπως καί στήν πραγματική υπόθεση Ντρέϋφους ή αλήθεια νικά στό τέλος, έτσι καί ο Σιμπον του μυθιστορήματος γυρίζει πίσω από τή φυλακή καί ο Κληρός δέχεται μεγάλο χαστούκι. Τό μυθιστόρημα είχε έπιτυχία. Οι άναγνώστες δέν μάντεψαν ότι αυτό ήταν καί τό τελευταίο μυθιστόρημα του μεγάλου συγγραφέα.

γιά χρόνια που ακολούθησαν κυκλοφόρησε τό ήμερολόγιο που έγραψε ο Ντρέϋφους στό νησί του Διαβόλου. Ύπηρχαν άκόμη πολλοί που τόν θεωρούσαν πάντοτε ένοχο καί γι' αυτό ή έκδοση του ήμερολογίου του τούς κατατάραζε.

Τό Σβριο του 1902 ο Ζολά έπεσε θύμα δηλητηρίασεως, από μονοξειδίο του άνθρακος, στό μικρό ξενοδοχείο του Παρισιού, όπου έμενε. Από τήν έρευνα που έγινε, βρέθηκε τελείως φραγμένη ή καρδιά τής θερμάστρας καί έτσι οι άναθυμιάσεις από τό παραγόμενο διοξείδιο σκότωσαν τόν Ζολά.

«Ή υπόθεσις Ντρέϋφους είναι, πρώτα άπ' όλα, άπαραδέκτη: ή κατηγορία έναντίον ενός άνθρώπου, ενός άξιωματικού, έπειδή ήταν Έβραίος, ήταν συνέχεια τής έκστρατείας που έκανε ο Drumont καί οι φίλοι του έναντίον τών Έβραίων που ύπηρετούσαν στό στρατό...»

Francois Mitterand

«Ο άντισημιτισμός είναι ή σχολή τής κοινωνικής άποσυνθέσεως. Αρχίζουν από τούς Έβραίους καί τελειώνουν μέ τά Κοινοβούλια».

Isidore Singer

«Ή έννοια του Ίουδαϊσμού είναι ή υπερήφανη δημοκρατικότητα, μία δημοκρατικότητα που κάνει νά στηρίζεται ή κοινωνική καί πολιτική έλευθερία ενός λαού στήν ήθική άξιοπρέπεια καί στή θρησκευτική πίστη».

Adolphe Franck

«Έπίθεσις έναντίον ενός Έβραίου, είναι έπίθεσις κατά τής Δημοκρατίας».

Hippolyte Prague

Δέν έγινε δυνατό ποτέ νά εξακριβωθεί ότι ή καπνοδόχος φράχτηκε τυχαία ή από πρόθεση. Κατά τή γνώμη πολλών ο Ζολά δολοφονήθηκε από έχθρους του, έξ άφορμής τής υποθέσεως Ντρέϋφους.

Έτσι ο Ζολά δέν πρόλαβε νά δει τήν άποκατάσταση του Ντρέϋφους, που έγινε τόν Ίούλιο του 1906. Καί τόν ίδιο μήνα στίς 22 Ίουλίου 1906 στήν αύλή τής Στρατιωτικής Σχολής, εκεί όπου έγινε ή καθαίρεση, παρατάχθηκαν στρατιωτικά τμήματα γιά ν' αποδώσουν τιμές στον Ντρέϋφους. Μέ τό σάλπισμα που άκούστηκε, άρχισε ή τελετή κι ένας λοχαγός συνόδεψε τόν Ντρέϋφους μπροστά στον στρατηγό Gillain.

— Στ' όνομα του Προέδρου τής Δημοκρατίας καί ύστερα από έξουσιοδότηση, σέ άνακηρύσσω, λοχαγέ Ντρέϋφους, ιππότη τής Λεγεώνας τής Τιμής — είπε ο στρατηγός καί μέ τήν άκρη του σπαθιού του άγγιξε τρεις φορές τόν ώμο του Ντρέϋφους, καρφίτσωσε τήν τιμητική διάκριση στό χιτώνιο του καί μετά τόν φίλησε. Άν καί ο Ντρέϋφους από καιρό έπρεπε νά έχει τό βαθμό του άντισυνταγματάρχη, τόν προβίβασαν μόνο σέ ταγματάρχη καί μέ τόν τρόπο αυτό του έδωσαν νά καταλάβει ότι, μελλοντικά, δέν θά ήταν έπιθυμητός στό στράτευμα. Μέ αίτησή του λοιπόν άποστρατεύτηκε. Ο Picquant έγινε συνταγματάρχης καί κατόπιν στρατηγός. Τό 1908 ο Georges Clemenceau του άνάθεσε τό ύπουργείο Στρατιωτικών στήν Κυβέρνησή του.

Τό 1908, επίσης, κατά τήν τελετή που έγινε στή μνήμη του Ζολά, πρό του Πάνθεου, πυροβολήθηκε ο Ντρέϋφους.

Ο λοχαγός έγκαταστάθηκε στήν Έλβετία καί εκεί, τό 1914, πληροφορήθηκε τήν πολεμική κινητοποίηση. Γύρισε άμέσως στήν πατρίδα του καί παρουσιάστηκε νά άναλάβει ύπηρεσία.

‘Αξίζει κάθε προσοχή το δημοσίευμα (σε συνέχεις) της «Άκροπόλεως» που άφορα τη δράση των ‘Ες - ‘Ες, τα όποια έξουσίαζαν ολόκληρη τη χιτλερική Γερμανία και κατ’ επέκταση την Εύρωπη. Τα δημοσιεύματα, από 22 Σεπτεμβρίου — 20 ‘Οκτωβρίου 1979, αναφέρονται ειδικά και συγκεκριμένα στο διωγμό των ‘Εβραίων. Όπως αναφέρεται στην αρχή του δημοσιεύματος:

Στά ‘Ες - ‘Ες υπήρχε πάντοτε διάχυτος ένας έντονος αντίσημιτισμός και τούτο γιατί στις τάξεις της οργανώσεως αυτής είχαν προσχωρήσει άτομα, που είχαν πληγή ιδιαίτερα από την διεθνή οικονομική κρίση, που απέδιδετο πλέον άνοικτα στους ‘Εβραίους.

Παράλληλα όμως άποφασιστικότερη σημασία είχε ένα νέο είδος αντίσημιτισμού, που κυριαρχούσε ιδιαίτερα στους νεώτερους μεταξύ των ‘Ες - ‘Ες: ‘Ο αντίσημιτισμός με βάσι την θεωρία του Δαρβίνου για την φυσική έπιλογή και τόν άγωνα για την ζωή.

Σέ καμιά άλλη οργάνωσι της χιτλερικής Γερμανίας δέν είχε άπλώσει τόσο βαθιές ρίζες ή παρμένη από τόν Δαρβίνο και άνασκευασμένη πεποίθησι ότι μόνο με την άυστηρή έπιλογή είναι δυνατή ή βελτίωσι των πολυτίμων γνωρισμάτων μιάς φυλής.

Πώς θά μπορούσε όμως νά άποκόψη τούς ‘Εβραίους από τό γερμανικό σώμα; Αυτό άποτελούσε και τό κεντρικό

έρωτημα για τόν έθνικοσοσιαλισμό και σ’ αυτό τό σημείο άκριβώς υπήρχαν πολλές διαφορές στο χιτλερικό στρατόπεδο. Οι νεαροί διανοούμενοι, και ιδίως αυτοί που κατείχαν διοικητικές θέσεις στην Διεύθυνσι ‘Ασφαλείας, έδειχναν μιά πραγματική φρίκη άπέναντι στις πρωτόγονες συνταγές της αντίσημιτικής πορείας του κόμματος. Για μακρό χρονικό διάστημα τό μόνο που ήξεραν, ήταν τί δέν ήθελαν. Δέν ήθελαν νά κινητοποιήσουν έναντίον των ‘Εβραίων τά ποταπά ένστικτα, όπως δέν ήθελαν επίσης νά άφαιρέσουν από τούς ‘Εβραίους κάθε δικαίωμα ζωής». (22/9).

Στή συνέχεια εξετάζεται πώς ή «υπόθεση» των ‘Εβραίων πέρασε στα χέρια του Γκαίμπελς, ένw ό Χίτλερ δήλωνε... άγνοια(!), ό ρόλος του ‘Αίχμαν, του νεαρού λοχία - έκτελεστου των ‘Εβραίων, ή δράσις μονάδων κομμάτων ειδικά κατά των ‘Εβραίων της Ρωσίας, κ.ά.

Επίσης, με στοιχεία και λεπτομέρειες, εξετάζονται οι θάλαμοι των άεριών, ή χρήσις του «Κυκλόν Β» κ.ά. μέθοδοι έξοντώσεως.

Στήν ‘Ελλάδα

Ειδικά για την ‘Ελλάδα τό δημοσίευμα, με τίτλο «Άπό την ‘Ελλάδα στους θαλάμους», αναφέρει:

«Παρόμοιες στενές έπαφές με τά ‘Ες - ‘Ες είχαν οι στρατηγοί των γερμανικών στρατευμάτων κατοχής στην ‘Ελλάδα. Στόν ταξίαρχο φόν Κρέντσκι, στρατιωτικό διοικητή Θεσσαλονίκης και Αιγαίου έπεφυλάσσετο, νά δώση τό πρώτο χτύπημα έναντίον των 55 χιλιάδων ‘Εβραίων της γερμανικής ζώνης κατοχής (τό υπόλοιπο της ‘Ελλάδος με 13 χιλιάδες ‘Εβραίους τό είχαν οι ‘Ιταλοί, ένw τό βορειοανατολικό άκρο, που είχαν οι Βούλγαροι, είχε 5 χιλιάδες ‘Εβραίους: Συγκέντρωσε 7 χιλιάδες ‘Εβραίους σέ ένα μεσαιωνικό όχυρό. Όταν στις άρχές του 1943 έστειλε ό ‘Αίχμαν δύο άνθρώπους του στην ‘Ελλάδα, για νά κανονίσουν εκεί τίς μεταφορές στο ‘Αουσβιτς, οι στρατιωτικοί βοήθησαν και πάλι. Στρατιώτες του στρατού χρησιμοποήθηκαν κατά την έκκαθάρισι του γκέττο της Θεσσαλονίκης. Οι ‘Εβραίοι μεταφέρθηκαν προς τά βορειοανατολικά με τραίνα της Βέρμαχτ και ό Γερμανός ναύαρχος του Αιγαίου διέθεσε σκάφη, για νά προωθήση και τούς τελευταίους ‘Εβραίους από τά ελληνικά νησιά στους θαλάμους άeriών».

Επίσης γράφει: «Ήδη έδώ και άρκετό καιρό ήταν φανερό πλέον, ότι οι ‘Ιταλοί στρατιωτικοί άπέρριπταν στις κατεχόμενες άπ’ αυτούς περιοχές (‘Ελλάς, Κροατία) κάθε αντίσημιτικό μέτρο. ‘Ο άρχηγός του ιταλικού γενικού έπιτελείου είχε δηλώσει στόν διοικητή της οργανώσεως «Τόντ», ότι «έκτροπα έναντίον των ‘Εβραίων δέν συμβιβάζονται με την τιμή του ιταλικού στρατού». Είναι άμέτρητες οι περιπτώσεις στις όποιες ‘Ιταλοί στρατιώτες έβοήθησαν ‘Εβραίους: Στήν ‘Ελλάδα, ό διοικητής της ιταλικής 2ας στρατιάς στρατηγός Τζελοζό, άπέρριψε την καθιέρωσι του έβραϊκού άστρου στην περιοχή του και τοποθέτησε φρουρά μπροστά από την συναγωγή στην ‘Αθήνα. Στήν κατεχόμενη Θεσσαλονίκη ό ‘Ιταλός πρόξενος έσωσε εκατοντάδες ‘Εβραίους με την παροχή της ιταλικής ύπηκοότητας».

Σέ άλλες χώρες

Τά δημοσιεύματα αναφέρονται επίσης στην τύχη των ‘Εβραίων σ’ άλλες ευρωπαϊκές χώρες, όπως στη Δανία όπου σώθηκαν χάρις στόν άνθρωπιστή Μπέστ, τη στάση του πρωθυπουργού της Πράγας ‘Ελίας που έκτελέστηκε κλπ.

Υπηρέτησε άρχικά στο βορεινό άμυντικό τομέα του Παρισιού και ύστερα πήρε μέρος, μέχρι τέλος, και στις δύο πιο άιματοβαμμένες μάχες του πρώτου Παγκόσμιου Πολέμου, δηλαδή της Chemin de Dame και του Verdun.

Στό τέλος του πολέμου έγινε αντίσυνταγματάρχης και τιμήθηκε με τό σταυρό της Λεγεώνας της Τιμής. Μετά τη νίκη των συμμάχων άποστρατεύτηκε.

Ήταν πάνω από 70 χρονών πιά, όταν ή χήρα του συνταγματάρχη Schwarzkorpen του έστειλε τά ήμερολόγια του άντρα της, άλλοτε στρατιωτικό άκόλουθο της Γερμανίας στο Παρίσι. Τότε χύθηκε άπλετο φώς στην υπόθεση. Πράγματι εκείνος που είχε γράψει τό σημείωμα (bordereau) ήταν ό βαρώνος Ferdinand Walsin Esterhazy — όπως τό είχε άποκαλύψει ό Picquart — κι’ αυτός ήταν που πούλησε τά στρατιωτικά μυστικά της Γαλλίας στο Γερμανό στρατιωτικό άκόλουθο. ‘Ο παλιάνθρωπος όμως αυτός δέν πλήρωσε ποτέ για τά έγκλήματά του. Τό 1923 σ’ ένα άγγλικό νεκροταφείο, χωρίς την παρουσία θλιμμένων συγγενών, θάφτηκε κάποιος βαρώνος Jean Voilemont. ‘Ο νεκρός δέν ήταν άλλος από τόν Esterhazy, που έζησε στην ‘Αγγλία, μέχρι τό θάνατό του, χρησιμοποιώντας τό ψευδώνυμο αυτό.

45ον Πληροφοριακόν Δελτίον δημοσιευμάτων τοῦ Τύπου

Μιά από τίς ἐνεπίγραφες πέτρες, μέ ἐβραϊκή γραφή, πού βρέθηκαν στήν Ἑμπλα τῆς Συρίας.

Ἀνασκαφές ἀφορμή διαμάχης.

Οἱ ἀνασκαφές, πού ἔφεραν στό φῶς τά ἐρείπια τῆς Ἑμπλα, πρωτεύουσας ἑνός ἀρχαίου ἰσχυροῦ βασιλείου, στήν περιοχή τῆς σημερινῆς Βορειοδυτικῆς Συρίας, προκάλεσαν ἔντονες διαμάχες, σχετικά μέ τήν καταγωγή τοῦ ἐβραϊκοῦ πολιτισμοῦ.

Τά εὐρήματα, ἀνάμεσα στά ὁποῖα ὑπῆρχε καί μέγας ἀριθμός πήλινων πλακῶν μέ σφηνοειδή γραφή, ἔχουν ἡλικία 4.000 ἐτῶν.

Ἡ Ἑμπλα ἀνακαλύφθηκε τό 1975 ἀπό μιά ομάδα Ἰταλῶν ἀρχαιολόγων καί ἀπό τότε γεννήθηκε τό ἐρώτημα: Ἄν τό λίκνο τοῦ ἐβραϊκοῦ πολιτισμοῦ, ὅπως δείχνουν τά εὐρήματα, βρίσκεται στή Συρία, μπορεῖ αὐτό νά ἀποτελέσει δικαιολογία γιά σχετικές ἐδαφικές διεκδικήσεις;

Τό πρόβλημα παραμένει ἀνοιχτό. Ὡστόσο, ὅπως ὑποστηρίζουν οἱ Ἰταλοί ἀρχαιολόγοι, πού ἔκαναν τίς ἀνασκαφές, δέν μπορεῖ σήμερα νά ὑποστηριχτεῖ οὔτε ὅτι οἱ Ἑβραῖοι ὑπῆρξαν πρόγονοι τῶν Συρίων οὔτε τό ἀντίθετο. Καί μᾶλλον τά εὐρήματα ἐνισχύουν τήν ἀποψη ὅτι οἱ δύο λαοί ἔχουν κοινό πολιτιστικό παρελθόν, στό ὁποῖο ἐντάσσονται τά εὐρήματα τῆς Ἑμπλα.

(Ἀπό τό περιοδικό «Ταχυδρόμος»).

עץ חיים היא

Δένδρον ζωῆς εἶναι ἡ Τορά...
(Παροιμ. 3:18)